

Auhinnatõn

392 602

K

Specificatio

11

»

Detsember

11

Mägi, Johannes

1.

#853

1. det. 1932 humustatud
esimese aukunna väärtuseks.
Autor: stud. jur. Johannes Mägi
R. Luhe
H. K. Seis.

E. V.
TARTU ÜLIKOOLI
BIBLIOTEKAKOOND
1. nov. 32
282.
TARTU

AC
MEM
75/75

Specificatio.

" September "

D/392602

Sisältö :

	Kirjandus	lk.
I.	Sissejohdatus	3.
II.	specificatio määste ja spetsifikatsioo- nust tuloiset	5.
III.	Sabiniaanis	6.
IV.	Pronuleaanis	27.
V.	Media sententia ja Justinianuse õigus	37.
VI.	Spetsifikandi bona fides	46.
VII.	Kaljuhäästamise hagi	59.
		67.

Kasutatud kirjandus:

- Bechmann, über den Rechtsgrund des Eigentumserwerbes durch
Specification 1864. (Arch. f. civ. Praxis, köide 47)
- Bremer, Specification und Accession 1862 (Brit. N. I. S., köide 10)
- Bouffande, Poona õiguse ajalugu 1930.
- d° - , Corso di diritto Romano II köide II jagu 1928.
- Corpus iuris civilis, ed. stereotypa quarta decima, Kuegel-Mommson 1922.
- Czyhlarz, Spetsifikatsioon (Glück, Pandektenkommentar
41 ja 42 raamatute seeria, I osa) 1887.
- Dernburg-Sokolowski, System des römischen Rechts §167.
- Fitting, Die Specification (Arch. f. civ. Praxis, 48 köide nr 13, 13) 1865.
- d° - , Zur Lehre von der Specification (Säalsam's köide 52) 1876.
- Gai Institutiones
- Ipsum, Senyuzhno goruue pumokoro upaba 1924.
- Hellman, Kritik - Fischer, Das Problem der Identität und
der Neuheit mit. Besond. Berücksicht. d. Specification - kohta
(Brit. N. I. S. köide 37) 1895.
- Meykrow, Die Lehre des römischen Rechts von dem Eigentums-
erwerb durch Specification (Osenbrugg. Dorpat. jur. St.) 1849.
- Paret, Die Lehre vom Eigentumserwerb durch Specification 1872.
- Sohn, Institutionen 1923.
- Sokolowski, Die Lehre von der Specification (Zeitschr. der
Savigny-Stiftung, Rom. Abt. 17 köide) 1896.
- d° - , Die Philosophie im Privatrecht I köide 1902.
- Sulzer, Eigentumserwerb durch Specification 1883.
- Storz, Beiträge zur Spezifikationslehre 1903.
- Schneider, Kritik - Ferrinile, Sulzerile, Czyhlarzile, Proxzeile
(Brit. N. I. S. köide 36) - 1894; köide XXIV 1884.)
- Proxzi, Istituzioni di diritto Romano 2. Ed. vol. I.
- Waldow, Die Spezifikation 1892.

Wolff, Zur Kritik der Lehre vom Eigentumserwerb
durch Spezifikation im Römischen Recht 1897.

Windscheid, Lehrbuch des Pandektenrechts, 76. Aufl. 1906.

Voigt, Die technische Produktion und die bezüglichen
römisch-rechtlichen Erwerbstitel (Abhandl. der
phil.-hist. Classe d. kön. sächs. Gesellsch. d. Wissenschaften
XI. Bd.) 1890.

I. Sissejuhatus

Spezifikatsiooni probleem on üks neid, milline püsinnud pikemat aega juriidilise kirjanduse veebruaril ja kuigi tegelikult elus ja kohtupraktikas ei saa nimetada neid juhte, mis olid spetsifikatsioonile pühendatud võrreldes, aruvaldamine, on see XIX sajandi teisest poolest kuni tänapäevani selle küsimusega rohkemasti tegeletud, kuna kasulikkuse tõttu majanduslikult või sotsiaalselt vaatepunktist väljades. Isegi tänapäevani ei leidu ainuühtlasi kriteeriume ei Rooma spetsifikatsioonile ega modernilisele säädmekandmise seletamiseks samalt alalt. Üldiselt on omanduse omandamine võrreldes asjade ümberostmise läbi Rooma õiguse huvipakkumaid osi, kujunedes alaks, kus viimasti toimis feodalismilise õigusteaduse kahe kooli ägedamaid vaadlusi, kuni lõpuks Justinianuse kompilatsioonid leidis lähemat määratlusi ja lahendamist.

Kas Rooma spetsifikatsiooniteooria võrreldes olid kaaluvad puht juriidilised põhimõtted - teoreetilised või praktilised (Vangerow, Bechmann), või majanduslikud (esitatud teatud lahvaminekutega Theringilt, Danwardtelt, Feistelt, Sulzerilt, Cryhlarzilt j.t.), või mõjastasid seda vana Roomas valitsevad filosoofilised süsteemid (Fischer ja Sokolovski arvates), need on voolud, mis kirjanduses igal ajal oma ette lahendamata jätud olid küsimust, kusjuures märkame lausa ühekülgsed vaadlusi ja ka osalt õigeid ning ühtvaid seisukohti. D. En-geldes Theringile, leidakse isegi, et spetsifikatsioonile juures on üks kindel, et see on tõesti üks juriidilise loomine. ²⁾

¹⁾ Vrdl. Storz, Beiträge zur Spezifikationslehre lk. 11 ja Sokolovski, Philosophie im Privatrecht I lk. 69 j.

²⁾ Wolff, Zur Krit. der Lehre v. Eigentumserwerb durch Spezifikation lk. 1.

II. Specificatio mõiste ja spetsifikatsioonist üldiselt.

Specificatio, valitseva üldõiguslike õpetuse järgi, on kirjava asja ümberõõstatamine uude vormi. Terminid, nii „specificatio“ kui ka „specificant“ spetsifikatsiooni korrasatja- on Rooma juriiste tähta sõnad. Specificatio on tulstatud, kas üldõnnelise „cum ex aliena materia species facta“²⁾ ja „cum quis ex aliena materia speciem aliquam suo nomine fecerit“³⁾, või erijuhust „si ex uvis uis vinum feceris“⁴⁾ ja tärist. Väljendus „spetsifikatsioon“ on üldiselt glossaatorite poolt tarvitusele võetud, kusjuures selle väljenduse ülevõtja nimini on lähemalt tühj matu⁵⁾. Sõna „specificatio“ tuleb ette esmakordselt Brachylogus'is (lib II tit 5 De specificatione).⁶⁾

Et inimese tegorus ei ole võimuline uut ainet produtseerida, aga võib esinevaid, lauasolevaid aineid teatud viisil ümberajustada“⁷⁾, siis spetsifikatsiooni all mõeldakse inimese loovat tegurust, mille kaudu ainet, olgu siis tooresainest või läbitööstatud ja tarvitamiskõlblikustatud ainet, andes uut kogu, saadakse uus asi, nova species, milline seinni ei ole veel esinenud; see omakorda tugib aine senise eksistentsvõrmi kaudu.⁸⁾

Spetsifikatsiooni mõiste lähemal määramisel kerkis kirjanduses ees sagedasti rühtavana küsimus filosoofilisest mõjustusest Rooma õigusele üldiselt ning

¹⁾ Czychlarz, Spetsifikatsioon ^(glück-Pand. kommentar 41 ja 42 mit. zeeen, Tosa) lk 266; W. Windscheid, Lehrbuch d. Pandektenrechts I § 187; Fitting, Die Specification (Arch. f. civ. Praxis 48 köide lk II)

²⁾ § 25 D. de rer. div. 2, 1

³⁾ L 7 § 7 D. de adq. rer. donat 46, 1

⁴⁾ Gai Inst 2, 79

⁵⁾ Meyerow, Die E. d. röm. Rechts von d. Eigentumsverwerb durch

⁶⁾ Boufante, Specification (Oserbrügg. Ökypat. jur. Studien) lk 159, 11

⁷⁾ Windscheid op. cit

⁸⁾ Czychlarz op. cit. lk 250

eriti Rooma spetsifikatsioonide õpetusele. Kui võrdida aga oma
 meelst vaimust Rooma õigusteadus võlgneb kreka mõtte-
 luma mõjustusele on ikka veel lahtine ja vaieldav.
 kindlasti paistavad klassikalised juristid kreka filosoofia
 vajal kasutatud olevat ja just eriti kahe allika vajal,
 mis spekulatiivsest ja eetilist küljest juba algusest peale esi-
 nevad teaduse ja käitumise kõrgemate juhtivina: need on
 Aristotelese ja Stoa koolid; osutub eitanamises, et klassi-
 kaline õigusteadus pole isoleeritud hellemi mõttevooludest.
 Ja kui roomlaste juures näeme hellemi mõttega kokkupu-
 tel vabanemist jurisprudenti traditsioonidest vaimust
 ja püüdu iseseisvale mõtteavaldusele, erinevad hellemi filoso-
 fia spetsifilised mõisted üldiselt enamus dekoratiivse ele-
 mendina kui otsustamise põhjenduseks ja konstruktsioo-
 nide motiivina. ¹⁾

Sokolovski, näitena, teeb Eravat vahet spetsifikatsiooni
 küsimuses vastandseisukohal olevate sabinaanide ja
 prokuleaanide koolide vahel, tõendades et identse
 ja mõeluse küsimuses olevat need koolid seisnud hoo-
 pis erinevail filosoofilisel alusel. Spetsifikatsiooni õpe-
 tuse mõistmises pidavat tähele panna üldist loo-
 dusfilosoofilist elundistumist. Selles esinevat peripatetikute
 ja stoalaste vastandusid ja sellele vastandusale
 saamegi paigutada prokuleaane ja sabinaane. ²⁾

¹⁾ Boufante, Rooma õiguse ajalugu lk 330 j. (kusei
 ole õige samade töö mainitud, siht on tühine Boufante teist j. 100)

²⁾ Sellele vastu - Boufante, Corso d. d. R. lk 120, kes mainib,
 et Ferrini ja Sokolovski poolt peripatetikute ja stoalaste tunnus-
 tus on liialdus; antakse liiga suurt tähtsust kreka filoso-
 fia mõjule. Areng võis veda rida kätte, et kõige ehtem
 selgivad vahemäärad sabinaanide ja prokuleaanide omi vahel
 ja vast selgitamise ajal osalt aitandki kaasa nende koolide
 raadete vähe kristalliseerumisele just kreka filosoofid

Sokolovskit tühine: Die Philosophie im Privatrecht
 lk 92 j., 73 j.

Et Aristoteles teeb vahet ὕλη ja εἶδος vahel maail-
mas ja ühiskasjas, et εἶδος on asja olemuseks, määrates te-
ma identtust, siis Sokolovski läheb oma varajases töös ¹⁾
veigi nii kaugele, et nimetab prokuleaanide Teooria rane-
ma ja sabiiniaanide Teoria hilisema olevat, kuna oüma-
ne olla tõusnud ajal, mil stoitsim varajasema peripateti-
kult voolu hakanud välja tõjuma. See väide spetsifi-
katsiooniõpetuse ajalise järjestuse suhtes on Sokolov-
skil teisest tööst ²⁾ turgu välja jäetud, kuid oma esituse
järgi süüsi oletab sabiiniaanide Teoria uuema olevat. ³⁾

Samane määrang kahe kooli ideelist alust suh-
tes on ka Dernburg - Sokolovskil ⁴⁾: Aristoteles ja Tima-
ga kooskõlas prokuleaanid rõhustanud iga asja loomii-
sel mit vormi - εἶδος, species - milline meelavad matie-
ria või senise vormi kõrvale asjade arengul. Et aga uues
εἶδος'es materia kui hävitatuna paistab, siis ei oüi-
nud ka sellil lasuvad õigusvahetornad edasi kesta
ja uus vorm mitte enam asjalist omanusehagide-
ga nõutud saada. Heisiti aga otsustanud stoitsim ja
uende prokuleadjad, sabiiniaanid. Kõle ei paistunud vorm,
vaid materia - οὐσία - kui mõjukam ja kestvam. ⁵⁾
Võimane võis küll omadust läbi - ἐξῆς, qualitates - mää-
ratud saada, mitte aga hävitatud ühspuha mis muutust
läbi. Ainega kestavad edasi ka timal lasuvad õigused.

1) Sokolovski, Die Lehre v. d. Specification (Ztschr. d. Sav.-St. lt.
Rom. R. lt. köide 17). üldse: kus tsiterimisel lei ole
otte mainitud käesolevat tööd, saal tegemist d. Philosophie im Privatrecht I.

2) Sokolovski, d. Philosophie im Privatrecht I köide

3) Sokolovski op. cit. lk 101

4) Dernburg-Sokolovski, System des römischen Rechts §164

5) Mitmeid aga, põhjades Fischeri tööl, Das Problem der Pau-
tität u. d. Neuheit, ei aritsepti vaadet, nagu stoitsimile
paistaks materia - οὐσία - tähtsamana ja määratama-
na kui vorm ja püüdnud otsusele, et nii stoitsim kui ka
Aristoteles väljand sünkohalt, mis räägib aja olemuse mää-
rangust - mitte materia vaid εἶδος ja ἐξῆς läbi

Teisiti kujutab Storv 1) : Stoa õpetus tähtsamas
 punktis pole originaalne, vaid paljud Tema mõis-
 ted on Aristoteleselt laenuatud 2) ja seepärast on
 teda iseloomustatud loodusfilosoofia ja Aristotelesi
 õpetuse kompromissina 3). Ta on puht materjalistline
 õpetus. Eksisteerib üksik olev. Maailm koosneb : 1) ma-
 teeriast - mis on vormitu ürgmass, tegevuseta punkt-
 sip ja 2) vormust - tegevuslikest printsiibist, mis on
 eehaline, õnn puhk, mis materiat enam või vähem
 intensiivselt läbi tungib ja sellele loomuse ja vormi
 laenuab. Esimene materia lahutub vormu läbi-
 uelja elemendi : õnn, ve, tule, maa - eeldamisega - es-
 neb ka Aristotelesel. üksikasjad sünnivad maail-
 mas, et vorm rebib materia osakesi lahti, ühenda-
 des ja segades teistega; ja need üksikasjad, nagu kogu
 maailmugi, koosnevad materiarist ja vormust. Kõrgema-
 teeriast lahutatud osa, mis igas üksikasjas sisal-
 dub on - οὐσία, üksikaja jagu maailma läbitungi-
 vast vormust on - ἔξις.

See Stoa õpetus oli Rooma esimesel keisriajal valitse-
 vaks. Rooma gretifikatsioonil õpetus oli stoitsismist
 mojustatud, millele toendurina viitavad järgmised ko-
 had : Ulpianus L 9 § 2 D. de contr. empt. 18, 1 tarvi-
 tab kreeka aristoteles-stoilist sõna οὐσία; süm-
 toomilisena vaatleksime sedagi, et kui loomakse
 nova species ex aliena materia, siis mainitakse inna
 loomist emplastrum, et collarium ex aliena medica-
 mentis, millest oli stoitsist kooli näide; jälle stoitsist
 põhjal tõeldakse L 7 § 8 D. de adq. rer. dom. 41, 1, et kulla ja
 hõbedat segu - electum inna - on gretifikatsioonina esinevaks,
 kuna just kreeklail on ta erimadustega, ja tunnud

1) Storv ap. cit lk 37 j.

2) Sokolovski ap. cit lk 92

3) Bäumker, Das Problem der Materie in der griechi-
 schen Philosophie lk 327.

metallide kod ei käi spetsifikatsioonide alla. Stoika-
te järgi olvad ka see, et vill värvitakse järgi ei muutu ko-
va spetsieseks (L 26 § 2 D. de adq. rer. dom. 4, 1). Lõpuks ar-
vab Storz, et prokuleaanide spetsifikatsioonide teoreetiline
üleschitatud mitte küllalt selgelt mõistetud Stoa õpetusel
aja identtusest ja ühtsusest D ning, et raske sabi-
midaegi üksi stoikute järglasiks pidada, kuna väljen-
dus L 13 § 1 D. de verb. sign. 3, 16, on enam peripatetislike
regulatsioonide kui stoikute. Seega "molemad koolid seisa-
vad nõnda samal filosoofilisel põnnal, nad austavad
molemad osalt populariseeritud, kogumis mõistetud
stoalist loodusõpetust, millele juba oma ürgses oor-
mis on tubliti läbi imbunud peripatetilisest ele-
mendest." ²⁾

Osa kirjandusest lähem rääkides mõõda filosoofilisest
mõistatusest ja kui veel märkida mõnda nagen
Oxypharzit, kes ei tea midagi prokuleaanide õpetuse
sümmeajast ja kahtleb, kas prokuleaanid üldse olgi
elkõigast kreeka õiguses, mida meie ei teadnud, sest
kreeka õiguses ei leiduvat ühtki spetsifikatsioonide käs-
tavad allikad, siis saame üsna kirju pildi arusa-
misest kreeka filosoofia mõjude selgitamisel spetsifikatsioonide
ni küsimusele. Lõppotsus oleks aga samane, et klassi-
kalisel jurisprudentil, saamati ka sellelt käsitatud spetsifi-
katsioonide õpetus paistavad kindlasti baasid kreeka
filosoofiale, Stoa ja Aristotelese ehituses, polemiid ja mõeldam
klassikalise jurisprudenti areng täielises isolatsioonis heli-
ni mõttevooludest. Täne küsimus on aga see, kui võrre küi-
lus see filosoofia spetsifikatsioonide õpetuse, kui võrre imbutas
läbi viimase oma mõjuga, millele lahkumisel vastus raske.

1) Storz op. cit. lk 44.

2) Örtman, Die Volkswirtschaftslehre im Corpus juris
lk 136

3) Oxypharzit op. cit. lk 314, ka 312.

Määritledes lähemalt spetsifikatsiooni mõistet
ei ole, et spetsifikatsioon on uus asja tootmine, tar-
vitades selleni - algmaterjalina liiduvat võõrast ma-
terjali või algasja, kusjuures uus asi teenib täsi
tarvidusi kui vana?

Ülaltoodu põhjal liituvaks hõjalusena seltingimusi-
na, moodustades spetsifikatsiooni päätmuseid, järg-
mised asjastud: eiteks - liiduvad ja võõrad algasjad,
teiseks - nende juures võetagu ette ümbertöötamine ja
lõpuks - olgu selle tootmise tagajärjeks produktiiv-
sed asjad.

1. Spetsifikatsiooni esimesi nõudeid on see, et materjal
või algas, mida sees tarvitatakse, oleks liiduv. Sellest järg-
uebki, et näiteks maotükid ja maasohad ei või kuulu-
da spetsifikatsioon alla, kuigi selle müber esitub lahus-
arvamisi kuni hilisajani.²⁾ Bechmann jaatab spe-
tsifikatsioonivõimalust liidumata asjale³⁾, kuna viimase-
le märkuses tähendatud juhul⁴⁾ arwab välja lugavat
(juhuliku) spetsifikatsiooniga järele (L 755 D. de adq. rer.
dom. 41, 1), kus toodud näide A põlve ümurtumise-
jõesängis, milles peitumatri (juhuliku) spetsifikatsioon.

Fitting⁵⁾ atab täiesti põhjendatult sellist võimalust,
kust maotükid kindlana, jäävana ja püsivana ei
hävitu ülekasutamise, üleehituse või kasutusviiside
tagajärjel, kuna Bechmannilt mainitud usufruc-

1) Vrdl. Peruzzi, Istituzioni di diritto Romano 2 ed. Vol. I
Spuria, ... Skazun no goime pnuvovs upaba § 125, lk 193. j. ex 686.
Demburg - Sokolovski op. cit. ... ^{Bechmann op. cit.}

2) Vrdl. : Bechmann, atab spetsifikatsioon maotükide, ü-
le liidumata asjale lk 39, 45, 49; kuna aga Fitting, Die
specification (Arch. f. civ. Praxis, köide 48 nr 1, 7, 13) lk 6, sis. Cze-
kars op. cit 252 ja Sulzer, Eigentumserwerb durch Specification
lk 37 j. on sellele vastu

3) Bechmann op. cit lk 39, 45, 49

4) op. cit lk 49.

5) op. cit lk 6 j.

tuse ja praädiaalsevõitlustide häving ripub sellel, et need õigused saavad maatriki kindlail omadusil ja nende omaduste karga peavad ka ise kustuma (usufructus metsale kustub metsa lõppemisega: L10 § 4 d. quib mod. usufr. 7, 4), omandus ja pandisõigus, millised on otseselt maatrikile, ei hävi maatriki välistusemuutusega, vaid need laiendatakse maale kui ka sellele elutatud maaile ja jäetakse püsima maale, kui maa näitaks hävinud (Gai Inst 2, 73; § 29, 30 F. de r. d. 2, 1). Maatrik, mis alul kasutatud karjamaana, hiljem põlluma ja oad elari aiamaana, jääb samaks maatrikiks ja nagu Fitting üteti märgib, "on üksi välist karga muutunud." Omapärane Bremer teeb huvitava Fittinguga polemiseeriva märkuse selle kohta, kuidas käsitada juhtu, kui lage maa on kellegi poolt metsastatud, kas on see spetsifikatsioon või mitte? Seega oluliselt üldse ei kõiguta ka Daspridi kaalutamat väidet maatrikide mittekuuluvusest spetsifikatsiooni alla.

Boonlastegi laadete järgi²⁾ ei muutu maatrikid kulutatud tööle vaatamata kunagi üksiks asjades: mets laastatakse põlluks, põld saab kas või viljapuuaiaks - ikka on maatrikid samad ja need ei võeta kunagi üles spetsifikatsioonipetuse kontroversena ja kunagi need ei tähenda novam speciem facere läbi. "Et siin töö ei loo ühtki nova species't, siis peavad vana õiguse põhjal maatrikide, veinikultuuride, aiakultuuri ja maaelutuse ühendamised spetsifikatsiooni alt loetud olema," mainib Oxyblarz.³⁾

²⁾ Vrdle Oxyblarz op. cit lk 252 ss; Sulzer op. cit 37 ss.

¹⁾ Bremer, Specification und Accession (Brit. V. J. S. nr 10) lk 44 ss.

³⁾ op. cit. lk 253

järgnevalt kerkib eile küsimus, kas spetsifikatsioonid ja omaduse tunnustamiseks peidid tootmise alla kuuluma, tarvitatud materjalidena, algasjadena ilustingsimatuult vöörad või ka omad. Ühesõnaga, kas rooma õigus tegi siin kindlat vahet või ei. Pöörduedes spetsifikatsioonide õpetuse pääallikaile ¹ näeme siial nova species'e eristamist vöörast, või vähemalt osaltki vöörast ja omast, aimest. Ja kui Fitting'ule ² ei meeldi, et rohkemsti erineb kirjanduse, kes toonitavad spetsifikatsiooniks just vööraste materjalide tarvilikkust, ning ta püüab meid veenda, et õiguslikult ka omade asjade spetsifikatsioon on oluline, siis onneti need näited, mis toodud tema poolt abistavaina (L 1833 D. de pign. act 13, 7; L 631 D. de auro, arg. 34, 2), ei suuda meid ikkagi sellisele veendumusele viia.

Päale Fittingu on teinigi mitmeid juurist, kes samuti tunnustavad oma asjade spetsifikatsiooni tähtsaks, näiteks Bremer ja Czychlart. Erinevate arvab, et spetsifikatsiooni mõiste juurde ei pruugi üldse kuuluda vööraste asjade olemasolu, vaid antavat fakti, kus ümbertöötatav aine ei kuulu spetsifikandile endale vaid kellelegi teisele, tuleb vaid erilise praktilise tähtsuse tõttu eile tõsta ³; Czychlart ⁴ jätab ka omalt poolt samu, saades lõpptulemuseks ikkagi seda vaid deklareerida, et "omade asjade spetsifikatsioon ei too tagajärjeks ei omaduse kustumist, ega omadusesuundi, sest raamatute species'e vahetusele objekt jääb samaks." ⁵

¹ L 757 D. de adq. rer. dom. 4, 1; § 253. de rer. div. 2, 1.

² op. cit. lk 149, 328 333 märkus 106

³ Bremer op. cit. lk 37

⁴ op. cit. lk 266, 33.

⁵ op. cit. lk 271.

Näie vastu astub Voigt, kes rääkides fabricatio speciesi kui omanduse omandamise tüübi arengut mõnab allikate põhjal aluseks tungimise, et „tehnilise produktiooni läbi töötatakse ümber just võõras materjal, aga siis puhtalt või segatult oma materjaliga.“ ¹⁾

Ragu Cyhlaristki nähtub, ei ole need kaalutlused, mis rühitud oma asjade, materjalide spetsifikatsioonile - turmustuseõudmisele, kuigi suure praktilise tähtsusega ²⁾ ja kogu küsimuse rüesõadmine ning toetamine üldise õiguse poolt viitab üksi siin, et seda tehakse puht printsiibi pärast - avardada spetsifikatsiooni mõistet, anda laiemat pilti tema mõjuraadiusest.

Põttes matuse alla aja, mil Roomas tegelikult olid võidud rakendada ellu oma materjalide spetsifikatsioonist järeldatavaid tulemusi omanduse omandamisel, näeme järgmist: sakimaamike substantiiaalprintsiibi ainuvalitsusel - ei olnud vajadustki rääkida oma asjade spetsifikatsioonist, ains omamiks oli ka uue asja omamiks alati, seda enam oma valduses oleva asja omamiks; hiljem aga pronksaamade tootmise - või loomiseprintsiibi maksimumepäraseisusel - tarvitas spetsifikant, meid huvitaval juhul aineomamiks ise, vaid tõestada, et ta toet spetsifikatsiooni korda seatis ning kellest oli küllalt.

¹⁾ Voigt, Die Technische Produktion (Abhandl. d. phil.-hist. classe d. kön. sächs. Gesellsch. d. Wissenschaften XI Nr. 14) lk 634 j.

²⁾ Ka Paret, D.E. v. Eigentumserwerb durch Specification lk 4 - võtab üles spetsifikatsiooni objektide alla - omi asja, kuid lähe allpool on summitud mainima, et vastavad juhud ei rääkivat minetamistki, sest omanduseõiguse läbi on omamiksul alati ülevõim asja üle, võides vinnast vinnata ja hävitadangi, „et oma asja spetsifikant uue species'e omamiks olla, langeb arvamusevõimuse alla, lahkuminekuid ei ilmutavat siin üldse

Kahtlemata on oma asjade ümber töötusel saadeldavad signaalkaude vahetõrude tunnused däärnisele üigela ulatusega ning vaidlusealuslises ja selgitustuvastvaks spetsifikatsiooniks on vajalikud vöörad kindvad asjad, millisel pinnal baarvadki kaks suurt ruuma jüristide kooli - sabiinaamü juba mainitud substantiiaalprintsiibiga ja promuleamü n.n. loomise printsiibiga, milädes öüis terävais vaidluses hiljem veist tekkinud media sentantiasse. — Justinianuse arsepti- murega edaspidi.

Q. Järge misena spetsifikatsioon eeldusega on üm- bertöötamine, mis peab ju allinatu põljal, ex aliena materia või vähemalt ex partim aliena materia, valmistatama nova species. Selle juures teatud asja valmistus eeldab tööd (opera), milles esineb majandus- lises mõttes väärtuste loomisena. ¹ Produktioon ja töö on tihedalt seotud inimese tegevusega. Muudugi ei ole inimese tegevusele antud võimet mis ainet produktseerida, vaid tal on võimetus juba olemas- olevat ainet oluliselt ümber kujustada oma tahtmi- se järgi. Ei saa öelda, et otse iga tootmis- võime no- va speciessit luma, vaid selleks on vajalik sihtsiil- undpidav inimese tegevus, kusjuures ümberkujus- tatud algasjad paistavad mitte asjadena, mis- puhul allikale baarvalt ex aliena materia spe- ciem aliquam facere arestatarse omanduse oman- damisega spetsifikatsioon läbi. ²

Kitsendada inimeste tegevuse ulatust, nagu seda Beck- mann teeb, toonitades, et "loov töö on erisoma, mi- pea kui antud ainele on inimese mõte sihtitud; siis

¹ ^{orid.} Sulzer op. cit. lk 39. j. 159. j.

² Oryhlarz op. cit. lk 250; Windsheid op. cit. lk. 967
Sulzer op. cit. lk. 39. j.

eksisteerib midagi, mis inimeselt loodud "1" on tõesti
otsustav ning täiesti õieti paremitakse seda teisalt, et
ke ei ole vajaliku spetsifikatsiooniks, spetsifikatsioon
nõuders jääb inimese tegevus, kus selle väärtust ja ras-
kust ei arvestata, olgu ta siis kunsti alal, teaduse-
ga tegeledes, käsitöös või tööstuses - õiguse seisuko-
halt tuli seda ikka üheväärtuslikuna võtta. 2

Siis on ka Sulzerilt töö mõiste piiramine majan-
duslikkusega üksi, et töö lubamatute vahendite kaudu
ei olevatki töö, et selle töö majanduslike mõiste defi-
nitsiooniga meie praegusaja natsionaalmajandus-
teadlast poolt olevat nii sabimised kui ka proku-
llaanid võrs olud - et siin seläbi juriidiliselt po-
le ka spetsifikatsiooni olemas. Sulzer ruttab oma otsus-
tusega ette - eitades ümbertöötamist. Nii bona kui ka
mala fides ette võetud spetsifikatsiooni juures on abi-
võid samad, vahel vaid tähtsuses; vaidluse alla võiks
muidugi võtta tööresultaadi, kas omandusomanda-
mine tunnustatakse maksaks mala fides spetsi-
fikatsiooni rühtes või lükkatakse tagasi, mitte aga ei
saaks eitada spetsifikatsiooni põhjendusega 3, kes va-
rastas, ei tööta mitte."

Kuivõrra edasi on meil tootmisel tegemist me-
käibe objektiga, seevõrra tuleb tähele panna kahe-
poolset tähtsust: ühest küljest *speciem extinguere* 4
- äntud aine ümbertöötust või konsumeerimist ja
 teisest küljest *speciem facere* 5 - me käibeobjekti
produtseerimist. Kuna nova species peab rahva-

1) op. cit. lk 34 j.

2) Storr op. cit. lk 54

3) Sulzer op. cit. lk 40 j.

4) L 5 § 1 D. de r. vend. 6, 1; L 10 § 3 D. quib. mod. usufr. 7, 4

5) L 7 §§ 7, 8, 26 pr. D. de adq. rer. domo 41, 1

majanduslikult omapära kajastama, sest asja kvaliteedi, aiust väliste tunnuste peäliskandne ja väheselised muudatused ei kää mõiste alla fabricatio² uueks näiteks langeb spetsifikatsioonilt ära ainevärviuine, ¹ mis ei ole rem facere, fabricare. ³

Üldiselt, nagu mainitud, on võetav inuagi inimese tegevus ja vintelt samane, milline esikätt nora specie esiletoomise tagab. Asjatult ja põhendamata väbändab Bechmann, jukustliku spetsifikatsioonil pööldajana tunnustamise, allikais leiduvaid inka üksi inimese tegevuse kirjeldusi omapärasele spetsifikatsioonil, et "se ei oluat allikate iseloomus, tegeleda paljast teoretist võimalustega, milleil prahtilise tähtsus täiesti või pea täiesti ära oluat arvatakse." ³

Bechmanni järgi⁴ omanduse-omandamine jukustliku spetsifikatsioonil läbi teoretist võimalusega tunnustatud, mida oluat võimalik Gaiseltri (L 755 D. de adq. rer. dom. 41, i) väga lageda⁴, kus vägitakse D-i polu muutmiseisest jõesängis. Esitletud samatiinbeliste

¹ L 26 § 2 D. de adq. rer. dom. 41, i Paulus: Si meum lanam infeceris, purpuram nihilo minus meum esse dabo ait, quia nihil interest inter purpuram et eam lanam, que in autum aut caelum ceciderint atque ita pristinum colorem perdidisset. Sokolovski op. cit. lk. 80 viib sin dabo otsustuse kreeka filosoofia^{uõpe} kammitsaie, et just de meuses viimaseist, et ürgue aine olla oma kriiju - Eidos ise ajastunud, putakse väri juurdetulekut väi jukustlikuks ja tähtsusetuks, nagu tolmukübanes või priplexi. Sulzer op. cit. lk. 5, 6, 55 mainib ülaltoodu jukustliku dabo ebakindluse mõistete määrangul et tolal ei olund veel nora specie mõiste fikside; noovilased lihtalt eksinud sin. Arvame, et lähemale jõuab antud jukustliku mõistusele Kryhlarz op. cit 265, kes heidab spetsifikatsioonilt ära tööd, mis silit paljalt kandikustamiseks, ilustamiseks jne.

Vt. märkusi j. lehel.

jumuste alla kannab ta ka usside inetaamor-
fooni tõrjumiseks siis liblikains ning idendile mit-
asja, olevust, vanaga, et mõnel juhul kuigi inimi
muudetakse, jäävat asi identseks ja kas võivatki
keegi tõendama tulla, et liblikas nukust väljapu-
gemisel on teine asi ja peremeheks 4)

Sarnast järelduse spetsifikatsioonini kasitlust viitab
Bremer⁵⁾ õigusega *contradictio in adiunctis* "sui-
distades Bechmannit ja ühtlasi ka Fittingut ise-
gi printsiibilageduses. On's uss, tõuk ning lib-
likas identse loomad? 7) Sihtsamat tõlgendades-
asjade käibesse sattumisel pidavat meile selguma,
et muna ei ole vist sama, mis kana. 8)

Loomade loomajärjude korrasaadetud muuda-
tused ei lange spetsifikatsioonini alla, kuna siin
pundub tahtlik arusaamine soovitarast tagajär-
jest. Kui ei käi oksimüümine siia, sest uura
species'e loomisele sihitud tegevusel olgu olulisena
tagajärje ettenägemine, õhu-atmosfääri mõju
ei ole kaaluv; ei käi spetsifikatsioonini alla, ka
juhus, kus keegi võõra haruldase ussi või vööriku
asetab kasti, võimaldades sel loomale arangu

2) Veigt op. cit. lk. 32; Roscher, Grundlagen der Na-
tionalökonomie §30; Bremer op. cit. lk. 38 ff.

3) op. cit. lk. 47 ff.

4) l. c.

5) op. cit. lk. 38

6) Fittingi märkuse pärast op. cit. lk. 10. M. 6.

7) Bremer op. cit. lk. 12

8) Bremer op. cit. lk. 33

läbi metamorfoosida tõuguks ja hiljem liblikaks, toimingu ettevõtte ei anta omamoodi liblikale spetsifikatsioonil põhjal. ¹⁾

Et spetsifitseerimaks tegevuseks ei või olla mingi tingimusel paljas purustamine, tükkenspeksimine, sego-paiskamine - selles on enam-vähem kõik kirjanduses ühel mõel: purustus ei loo uut asja, vaid vähendab olemasolevaid tagavarasid ^(väärtusi) ja. Põhiooluliseks kirjand. Fit-tingu - Bremeri vastamus ²⁾: Fitting eraldab spetsifikatsioonist purustuse, kus ülejään osa materjalist või ajast ei oma mingit tähtsust ja väärtust, ning näitena mainib ajatapuise - mitte spetsifikatsioonina, loomatapuise aga nahka ja liha äraankamist - spetsifikatsioonina. Brauer aga vaidleb järgi väärtusetuks nimetamise vastu: miks ei olevat ülejäägil väärtust? Juunlaip on omegi val käre objektiks skeleti maksab rahagi; paljud tunnustavad tuhka, klaaskilde, räbalaid isegi väärtuslikeks esemeks käibel; vahet spetsifikatsioon ja purustuse vahel ei olevat märgata ning selal valitsevat selguselt.

Peame aga meele pidama, et spetsifikatsioon on ikkagi sihitud nora spetsiise tootmisele kasulikkustamisega või väärtustamisega, kuna purustus ja halvendamine enam häirivad korrapärasest loomist ning hävitavad selle resultati.

Et vana asja hävinguks on tarvilik täielik ma-

¹⁾ Kui Bremer op.cit. lk 39; vastu aga ekslikult Fitting op.cit. ^{lk} 21: spetsifikatsioon alla käies ka oskum-
dumine ja väärtusainetcaluistuse - võrrelda aga selle läbi
mne asja mis mõiste

²⁾ Fitting op.cit. lk 12. ; Bremer op.cit. lk 11.

teeria ümbertöötus, siis toimingud, mis sihitud vaid läbitöötamisele, kaunistamiseks, ilustamiseks, vastupidavustamiseks, kaunistamine moodustavad vastandi uua species'e loomisele, kui nende läbi uale toimingute alluvate objektide tarvitamise kõlblikkuse ja kaunistamisviisi si muuta lausa meks. Seepärast eraldamegi siit maatükkide kultiveerimise. Sakutada spetsifikatsioonist tuleb ka sarnand tööd, mis sihitud väljahaaramisele mäetööle, kuna siin pole mingit loomist, vaid olemas kaunistamine, moodustades separatsioon, mille läbi üldse esmakordselt saadakse aine; mainitud viisid ei annuda olemasolevat materjali meks ajaks. ¹

3. Viimaseks ja isoleerimistavamaks n.ö. spetsifikatsioonist peatunumeks on see, et spetsifikatsioonist lõpulejäreldatuna oleks toodetud uus asi - nova species. Pöördudes otse allikaile, peame nohe rahjuturidega mõõnma, et nova species saamata nagu spetsifikatsioonigi ei ole rooma juriistide poolt kusagilgi täpselt määritlemist leidnud; meid huvitavad mõisted jäävadki salamatult kindlaks võtmisele. "Küsimusele, kuna nova species üldse esinemas, vastavad nad (s.o rooma juriistid) üksi näitus" ², mis nähtavasti ongi tolle aja kupeeglik, et kohtupraktises olid enamikult lahendamisel üksikud konkreetsed paralleelsed

¹ Vrdl. Oxyblatz op. cit. lk 255 ff.; Sulzer op. cit. 63 ff.; Fitting op. cit. lk. 12 ff.; Bremer op. cit. lk. 37 ff.; Besmann op. cit. lk. 47-49; Voigt op. cit. lk 63 ff.

² Bruntz, Pandekten §149 II 4 anne.

Rooma üha suuremale läbikäimisele teist rahvastega vastates ka käsitööstun ning kaubandusepõllu järkjärgulisele arendumisele.

Nova species'e loomine on juriidiline tosiasi¹⁾ millele basuuravski tulevikus õiguslauset mõju piiravad. Eeltnimelise tegemise eesmärk on ette tulevat juhtumite lahendamisel alati sinna, et kuulaks. Teda, kuma töötati nimer antud materjalid üksiks erinevusevormeks. See moment määrasni produkti - inimese tarviduse teinima, on selle sihtiks, selle tarvitatavus. Uus asi on selle järgi, mis loodud, kui teat asjale mis samane iseloomus, omadus antakse, tänu millele selle tarbitusmäärang ja tarvitusekollektsioon muutuvad.²⁾

Kui mis looms vaatlumine nova species'e kuulans- tegemiseks juhtumite juhtum ning juriididele oeretas ke suuri raskusi ette. Et Rooma juristid sin rüüsi iseseisvaid radu ei tallanud nähtab ühest ja teisalt nende otustustest, kuma asja identuse ja moodsuse küsimusis pidid nad nähtavasti abies võtma oma aja filosoofilisi vaated, millest oma füüsikaga püüdsid püritleda, mis hästi või halvasti kui se mil korda läks, identuse ja moodsuse püüdnud üksikasju. Ei saa öelda, et sin oleksid mõeldnud teat üksiku filosoofilise oole mõnu, Stoa või Aristotelese ja peripatetikut, vaid nova species'e loomiseks milles Rooma juristid üldiselt ei jõudnudki täieliku selguseni, ainu- maksma kriteeriumirii ja enam paistab need võlv- vat filosoofiast üle võetud tosiolu - et nova species'e.

1) Windscheid op. cit. § 67.

2) J. Hoffmann, Die Eigenheit der Sachen (Gründungs Zeitschrift) Nr. 23 lk 438-440; Roscher, op. cit. § 211; Oppert op. cit. lk 632.

loomisega luuakse ka uus õiguskohus.

Et rooma juristid ei olnud ühist alust nova speciese hinnanguks nähtud sellestki, kuidas viljapetsul kaheldakse, kas kanda seda petrifikatsiooniga alla või mitte: ühel juhul Gaiusel¹⁾ on viljapets petrifikatsioonina nähtud, kuna selle vastu teises kohas samalt Gaiuselt Digestades²⁾ ei tunnustata seda omamundustanna petrifikatsioonina, sest „grana, qui spicis continentur perfectam habeant suam speciem, qui excurrunt spicas, non novam speciem faciunt, sed eam que est detegit.“ Tunnedaks nagu tahaks jääda see, mis olipressimise ja veinikäärmaajamine arstatakse teisele pulgale kui viljapets, kuna majanduslist võttes, võime, temale kulutatud töö ja muude kulutuste suhtes ei jää enimesist petrifikatsiooniga juhtudest maha. Oli siin ehk mõeldudandev vastalt arvestatav asjaolu, et viljapetsul nova species ei saanud uut nimet, millise küsimuse juurde tuleb meil allpool, et terad olles viljapäis või mitte-jääd noma terins, aga oli taimes või viljapets mahl marjakobarais ja viljas-said ümbertöötuse tagajärjel hoopis uude nimetuse - õli, vein?

Bouffauts³⁾ tulistab meelde Justinianuse lepitavat väinut; nõnda näeme, et Justinianus omis Institutsioones, mainitud Digestade paralleel kohas⁴⁾, võib viljapetsu tagasimuntumatu petrifikatsiooniga juhtude alla, nõrutades olipressimise ja veinikäärmaajamisega. Shulinski kombel, aga ei taha aga Sulzer⁵⁾ Institutsioonide ja Digest-

1) Gai Inst. 2, 79

2) L 7 § 4 D de adq. rer. dom 41, 1

3) Bouffauts op. cit lk 120

4) § 25 D. de rer. div 2, 1

5) op. cit. lk. 62 ff, eriti märkus 66.

tade^{kuu} paralleelkohtade vastastust näha. § 25 D. h. tit., kus väljapress on spetsifikatsioonijuhit, ei toovat Cognus jürisse vasturääkuvust, ta olevat & kooli kontroverside fiksimiseks^{ee}. Ometi on see jü selge seisukoht kohtunikele jühisona tüliküsimuste lahendamisel.

~~Nova speciese~~ tootmisel Et igal ajal on aine ja vorm, ja kuigi vahest räägitakse "vormitust materiat", tõeliselt on vorm inimagi olüas, kuigi mitte inimese tegevuse läbi saaduna, siis ka nova speciese tootmisel, selgitades, kas on midagi uut ja millist viisi see saadunud, asub tulipunkti küsimus materiat ja speciesest. Sellepärast arvabki Bouffant, et esmajoonus on vaja teada, mis mõeldakse nende kahe terminiga all ja alles mille järgi võime kindlaks teha, millal on tegemist õige spetsifikatsiooniga. Need materia ja speciese mõisted aga on väga väieldavad, mis põhjustatud kreeka, filosoofia formaalset ja kaligulidust mõjustusest. Kuidas aga olid nad raneudatavud rooma keletamistuses ja majanduseelus?

Materia all mõistab Ferrini kooskõlas Fittmuga -erialget (originäärset) asja; õieti ta teeb mõistet järquiseelt kindlaks²⁾: speciesena - enimes individualne asi, figura - all mõistetakse vormi, substantia - tähendaks materjali, millest asi on, materia - oks tooresaine, millest ta tehtud ja mis igakord ei lange inhti substantiaga, mille tõtta olemitki järele pool väändasest eraldatud³⁾.

1) op. cit lk 117.

2) Schneideri kriitika Ferrini kirjutamise Bull. 130 II lk 182 kohta (Kz. V. J. S köide 36 lk 44)

3) Gai Inst 2, 79: "quidam materiam et substantiam spectandum esse putant cuius materia et substantia fuerit"

Selle vastu on Teine lähtunud Poroxil¹⁾ et materia on toeliselt aine ning ei tähendaivat ürgset või esialgset asja; pantagu ka seda tähele, et materia esineb alati ainsuses, ka siis kui asi mitmest teisest toodetud on.

Polemiseriides eluise kahe kirjandisega, tõmbab Bouffant²⁾ omestunimaid konsekvence: "Harilikult materiat mõeldakse kui substanti, mis vastab rooma raskimõistele materia et substantia ja viidatakse kreeka οὐσία 'a', mis tähendab eksentsi ehk substanti." Ta ei ole mitte täpselt substanti naturalistlikus mõttes ei ole ka definitar olse algelise asjana, mis ei tule mitte arvesse mitte oma asja tühis, vaid ka toores substanti. Ovestades ökonoomilise väärtusega ja sonatariitusega küles on materia - nübertöötamisele määratud materia s.o. materjalid või see mida ^{ehiliselt} meil nimetame materia priimaks" (materia ex sibano monti accessita. tarvitatakse Plinuse järgi laeva- ja tornide ehituseks; materia navalis - on materjalid laeva ehituseks; materia - l'eb Caesar ülla üle kinni) "ja ka õigustlikes allikais materia tähendab toons tarvitatud materjali."

Täpsemuudatavusel "materia manet", materia jääb materia priimana, mis pole hävinud; tagasiinimatuksel - "materia non manet" - substanti on olukorras, millises teda ei saa nübertöötada maha ehitada.

Species on Voigile³⁾ ja Ferrinil⁴⁾ kui objekt onas individuaalsuses, onas ineloonu kompleksis.

1) Schneider op. cit. lk. 48

2) op. cit. lk. 117 j.

3) op. cit. lk. 632 j.

4) Ferrin, Bull. köide 2, lk. 182.

Porozzi järgi tähendab ta etimoloogiliselt vormi, kuid see tähendus on meie allikais kadunud laimud? Sõna mõiste on kõige lähemal Veigt 2), teadagi aga tuleb korrigeerida, kuna sõna species kajastab teatud antud tüübile vastavat asja ja abstraktselt asja täielikku kooskõla selle ideega, edasi ka üksikut asja.

Bouffant oma korda püüab lihtsustamiseks väita, et Ferrini ja Porozzi kontseptsioonid viivad selle valduse liiga kõrgase sfäärisse (või, ekslikult pole nad aga hülle). Rooma konnast ja kõne põhjal, konnareetilt species tähendab objekt välist, nähtavat, vormi ja et valine ja nähtav vorm on see, mis esitab meie tundeile objekt individuaalsust ja ideet, tähendatakse temaga objekt ennast. "Lihtsamalt on species - objekt ise, s.t. mis asi, mis on loodud 3), mida tulekski füüsiliselt võtta.

Spetsifikatsiooniga on tihedalt seotud käsitlused materjalide, algarjade kadumisest ja edasikerkumisest ning nora species tootmisel näeme allikais lähedusetulemust ühiskut juhtude kohta enamalt jaolt tabavaimet. Osa kantakse asjade kao ja muutisummi mõisted loodusteaduste hulka; Fitting püüab neid puht psühholoogiliste käsitluste ritta asetada, sest inimese loovat ja elavat ülesse ise oma maailma 4); õigamuna aga poldaksime nende mõiste kadumist majanduslike mõistete

1) Porozzi, Bull. köide 2, lk 212.

2) op. cit. § 4

3) op. cit.

4) op. cit. lk. 3 j.

alla, et vaadeldakse jü üda, kas uua species'e näol on tema uues kujus antud tootumiseloomsena midagi kui esinematut, loodud toeliselt mit, või on tegemist vähenähtavate muudatustega, mis ei anna spetifikatsiooni.

Ehkki roolast juures töö ei hirmutud sellaselt, kui üldises õiguses ja praegusajal, ometi asja müdos oli vastata käibekäitluse seisukohalt. ¹

Printsiip aga, et kuni asi uue müdeta, on ta sama ja identne ja kestab edasi mingi uue müde saamisega muutub asja identus, kaob vana asi ja mis tõuseb - ei pea paika, sest on juht, kus esineb uus asi (viljapõuul terad, mis pole ometi sama mis viljapääd, teat pekerer töötatakse müder sama-huguseks pekeriks) aga mit müde ja müdetet keldatakse sellele; ja vastupidi - esineb juht, kus müdetet vahetusega (karjamaast-põld või põllust-asi) ei käi kaasas uus asi, nega uua species'e ei tunnustata. Nii peame küll tunnustama keele tähtsust selle püües iseloomustada tootumisesaadust uue müdega, mis tänu rahva instrumtiks enamalt jaolt tababki ääri vaadlusküsimust tunnustada, kuid küll ei ole õigein juht; ka tekitab hädasõit, et müdetet vahetust arvatakse küll ümber kui näpunäiteks uua species'e tekkimisele, aga ta muutub kui põhjaks, eluks, kuna müdetet vahetus on hoopis uua species'e järelmuseks ning mis ~~uue~~ nimi uua species'e ainumaksus kriteeriumina peaks ära langema. ²

1) Prdl. Windscheid op.cit. §187 M 4a.; Cryhlarz op.cit. lk 252; Sulzer op.cit. lk 89 M 108.

2) Besmann op.cit. lk 38, 44 ja Fitting op.cit. lk 9 j; poldarad müdetet vahetust: uue müdega - oleatka uua species'e selle vastu Sulzer op.cit. lk 89 M 108, Cryhlarz op.cit. lk 250 j; vöide ka Voigt op.cit. lk 632, Bremer op.cit. lk 41 j.

III. Sabiniiaanid

Rooma õiguses tõusid spetsifikatsiooniküsimused lahendamiseks vastavad õiguslaused, millest said järelejärgijad raadeldavatele koodele nende summanäitamisel. Paistab, et keisriajal ei olnud omaanduseomandamine spetsifikatsiooniga läbi kingivõtt vaidluse all, sest allikad ei räägi sellest märgatavalt, vaid suuremad lahutamised küsimuses — kellele on kuulumas võrasta lüüdwat asjade materialide ümbertröötamisel omaandus omale toodetud asjale, kas omandamiskule või spetsifikatsioonile — kerkivad teravalt päevakorale kahe kooli, sabiniiaanide ja prokuleaanide vaidlusalama alles keisriaja aluks.

Suisejärelejärgijate säeavad allikad. D'ülise üldise aluse — „cum ex aliena materia species aliqua facta sit ab aliquo“ näol ja sellele lisandis küsimuse, mis jääks siis juba juristide ja asjatuimutatute lahendamise — „quare solet, quis eorum naturali ratione dominus sit, utrum is qui fecerit, an ille potius qui materiae dominus fuerit?“ Nõnda kujunes kuivi keskuse spetsifikatsioonist järeldatav omaanduseomandamine ja alles ühenduses sellega hakati järeleandama ja vaidluma teatavate juhtude juures, kas nad kujutavad endast üldse spetsifikatsioonit, või mitte, kusjuures ilmselt selgeimalt sabiniiaanide ja prokuleaanide vastasus.

1) § 25 I. de rer. div. 271; ka L 7 § 7 D. de acq. rer. dom 411.

Sabiniaaniude põhimõttest tuleb Gaiuselt järgmist:

"Sabinus et Cassius magis naturalem rationem efficere putant, ut qui materiae dominus fuerit, idem eius quoque, quod ex eadem materia factum sit, dominus esset, quia siue materia nulla species effici possit" ¹⁾

Siin naturalis ratio all, millele toetuvad Gaius ja Paulus teoretikaväga, ei mõeldnud sabiniaaniid mitte allikat jms gentium õiguslauseiks vastandina jms civile ²⁾, vaid spetsifikatsioonide loomulikele loadi ³⁾, õigustele, see ratio või naturalis ratio ei ole mingi mingi õigus ega ka puhas mõistus, ta ei tähenda ka inim mõistust, vaid asjade, sin õiguslike institutide loogikat, kusjuures see, mis on contra rationem loetakse searaks institundi loogika vastu. ⁴⁾

Päisalt samalt Gaiuselt tuleb:

"quidam materiam et substantiam spectantem esse putant, id est ut cuius materia sit, illius et res quae facta sit videatur esse, idque maxime placuit Sabinis et Cassio" ⁵⁾

Sellea kirjumesid sabiniaaniid substantiaalperioodi bi seovõttejaks: nende vaate järgi sama asja olemine sai alati omanduse ka meele asjale kuna ta jäi omanikuks endisele substantiaale mil-
line oli ^{juba} ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

¹⁾ L 757 D. de adq. rer. dom. 41, 1.

²⁾ Gai Inst. 1, 1; L 1 pr. D. de adq. rer. dom. 41, 1

³⁾ Sulpic. op. cit. l. 24 § 1.

⁴⁾ Bouffant, Romaine õiguse ajalugu l. 332

⁵⁾ Gai Inst. 2, 79.

eeldavana kandjana moodustas kelähi ka nova species põhiosa. Tähelestatud vaade vihtus oma aja õigusliku ja roomapärase kontseptsioonidega omaduse omavõimelisest, kui prokuleaani kooli mõjule pääsemiseni, et antud aja teatud isiku käes olemisel ja selle muutumisel, olgu siis loomuliku arengu tõttu või tootmise läbi - cuius materia sit, illius et res quae facta sit - omadus temale jääb iga päevaks.

Olukorraga, et omadus ripub corpusel, aga mitte aja vormil (kujul), et omaduskõrgus kujutab endast õigust, mis valitseb aja kehalist rüü-
tamist - corpus - iseseisvat maailma osast. Seetõttu täheledatakse 1 ka omadust corpusel ja res corporales kanda; omadusele vastandina aga kõik teised vähenähtavad õigused - res incorporales.²

Nõnda võeti mit kuju vaid aine, kui pääs-
ja, aktseptsioonina ja materia omavõimule anti omadus „quia sine materia nulla spe-
cies effici possit“ põhjal, unustades ja ignoreerides selle juures aga teist tähtsat tegurit nova spe-
ciese tootmisel, nimelt loomist, millele arjaku
saigi sabiniaanele saatlikuks nende võitluses
prokuleaanide vastu.

Pauluset ²²⁰truduna, pidanud sabiniaani
silmas ka „quod ex re nostra fit, nostrum esse
verius est“³ ning nende poolt lubatud omadus
aineomavõimule oli vaidlusaline, teravd lahendamis-
mekku aga tekkinud küsimuse selgitamisel, kas
aineomavõimule omaduskõrguse nova species'ele

1) § 1, 2 I. de reb. incorp. 2, 2

2) Sulzer op. cit. l. c. 34. n. 15.

3) L12 § 3 D. ad exhib. 10, 4.

on vana omanduse järgena või on see spetsifikatsioon
läbi käinud ja siis ka uua species - uus oman-
dus tõusnud.

Ühes 1 ei tõlgita sabiniaamelt mingit aktsessio-
ni võimalust, vaid arwavad, et sabiniaamid tun-
nistavad uua speciese alati ka uue omanduse,
Teised 2 aga ei luba samast otsustust võlga luge-
da allikaist, nullised omanduse muiduse või eda-
sikestuse jätkavad peidutamata.

Esimest hulkku kuuluv Bechmann 3 väidab,
et rooma juristide tüli olvat keerlelud ainult
küsimuse ümber, kellele kuulub uua species. Oma-
duse juures võib seise vormi kaad ka seise oman-
dus kao kaasa. Uue vormiga - omandus uuele
ajale pole lihtne omanduse järg lauale, pole ident-
ne sellega, vaid uuel ajal on ka uus omandus,
ja sabiniaamide kui ka protuleaamide poolt
olevõpetatud, et ajalisi õigusi kaad ei ole asja
seise vormi kao tagajärjel; mõlemad koolid
olevat oletanud Jauris põhjal (Sai Inst 2, 79, 1757
D. de adq rer. domi 41, 1), et vana vormiga - vana
ari, vana asjaga - vana omandus kaob, et omandus
uuel ajale - olevat uus omandus.

-
- 1) Bechmann op. cit. lk. 40; Fitting op. cit. lk. 154 j.
2) Oxyblatz op. cit. lk. 282 j. 293 j.; Sulzer op. cit.
lk. 31; Sokolowski op. cit. lk. 94: Dominus material ei
kasta ühtegi õigust spüdi poolt valdusehaaramisel
tuna omandus ei ole kunagi kadunud, vaid eksistents
oõõõõ 's ühes sellega edasi ja on alati rinditseri-
tan!

- 3) op. cit. lk. 39 j.

Saamuti rõõgib Fitting 2 me omaiduse pooldajana, olles Bechmanniga ühel mõel, vaid ainult poolt peenab rasvemaaluliskunaid abivõitend tuma tsiterides tun-
tunimat sobivama Cassius:

„Si quis caverit, ut silva sibi pignori esset, na-
vem ex ea materia factam non esse pignoris, Cas-
sius ait, quia aliud sit materia aliud navis; et
ideo nominatim in dando pignore adiciendum
esse ait: quaque ex silva facta naves sint.“¹⁾
Sint selgub Cassius laade, et ühele metallale üles
säetud puidorigus sulatuvad ka metkast toodetud
puiele, mitte aga viinaseist valmistatud laevale,
sist lau olvat - üks ja puu - tume asi. Üldine põh-
jendus aga olvat tulustatud ikkagi Gaiuselt
(Gai Inst. 2, 79; 4757. Dig. de adq. rer. don. 41, 1)

Mõlemat, eriti just Fittingu, vastu astuvad
väga Sulzer 3 ja Kryhlarz 4. Tõotamise ei tunda
amet luma, vaid võib seda müüerkujuandada, kus-
juures spetsifikatsiooniks on tarvilik aine, kui põhi-
element, kuma species on eluisele aktseptsiooniks.
Nii spetsifikatsioon ^{spetsifikatsioon} järeldada saadakse eniemi
võraste kallismetallide ^{spetsifikatsioon} ja ikka maksimale
pohimõtte „cuius materia sit, illius et res, quae facta
sit“, sest oli selge et spetsifikatsiooniks amet (kulla,
hõbeda) olmus ei muutunud, vaid täiesti väline
vorm-species.

Fittingu ja Bechmanni ekslikus ilmneb ki selles,
et identitarse asjadiguse olusliga - specieist (s.o. amet
tuma kindlas esitamisvormis); seega kui spetsifi -

1) op. cit. l. 155j

2) 1853 d de pig. act. 13, 7

3) Sulzer op. cit. l. 30j

4) Kryhlarz op. cit. l. 291j

Katsioon vana os asja asemel uua asja asetab, saise
õigusobjekti hõivungaga ja uue loomisega, siis, et asja-
õigus oma objekti üle ei da - vana species kaoga
kustub ka vana asjaõigus ja õigus uua speciesele
on ikka uus. Ometi speciesel, s.o. material kind-
las kindlas kujus, ripuvad üksnes usufructus ja
uus ¹⁾, kuna kodin tised asjaõigused ripuvad corpu-
sel, nagu seda Sulzeri ²⁾ meenib, parau - asja-
substantil (keemilis - füüsikalisel ainehulgal, kuni
se moodustab oma ette olevat ühikut).

Ka omale toeks toetud ülaltsitseritud Cassius
arvamist (L 18 § 3 d.h.tit) tõlgitub Fitting remsõdi-
- et metale ülesäetud pandiõigus ulatub vaid sel-
lest metalt valmistatud puule, mitte aga iintarsist
valmistatud laevale, millest järgnevat, nagu lubas
Cassius puul lamvat pandiõigust uude puude spetsi-
fikatsiooniga kustuda; ometi teeb se tüttentud
koht tegemist üksi pantiganeem - lepuigu interpre-
tatsiooniga (kas mettal olen pandileping laeneb
ka laevale?) ³⁾ ja separent ei viitagi meid huvit-
tavale loomalise probleem lahendamisele.

Ja kui edasi Bedmann ring seda reendu-
munaalt Fitting ⁴⁾ toovad ⁵⁾ omale, uua speciesele
uue omaduse kumultamises, erilise põhjendusena
just Jamise teatuse ⁵⁾, siis on see võrk tuge
uude väidete ülalksidumises

1) Oryblarz op. cit. lk 267 ss

2) op. cit. lk. 27 ss

3) Oryblarz ^{op. cit. lk.} 281; Interpretatsioonist rõõgib
ka Windscheid op. cit. § 187 II 2; vld. ka Sulzer ^{op. cit. lk.} 32 III 14

4) Bedmann op. cit. lk 40; Fitting op. cit. lk.
158 ja eriti 175 ss

5) Sai Just. 2, 79; L 757 d. de adq. ver. domi 4/1.

Oryzlarzi ülekaalukas kantseptioon¹⁾ paistab meile
määramatuna, et allikad summirad meid järeldama
nora speciese kuuluvust ainuomanikule, mitte aga
produktivile, sejuures lähemalt määramatuna, kas
on omanikus nora speciese vana järg võtmine, mis
sigustatud olewat otsustuse, et sabiniaaniid oleksid
seuise omanikuse edasikestnuist, mitte me tunn-
mist. Fittingu poolt läbi viidud küsitluse käsit-
lus²⁾ „fuerat“ ja „fuerit“ sõnade vohutavuse mõttes
allikais (L757 D.h.tit; §253 D.h.tit.) ei osutu positu-
seks sest, sama vabadust meile andes „sit“ ja „esse“
kõsitanisel, saaksime ikkagi kätte, et Gaiusel
on ainuomaniku omanikus nora speciese sabinia-
niide seisukohalt on - järg vanale omanikule.

Päälegi sabiniaaniide ajal kivana Fulianus
muutab nora speciese - vana omanikuse järje³⁾
on aga omanikus ems või vana sellest ei ole juttu.
Üldse ei leidu allikais ühtki kohta, mis sabinia-
niide vateid sellest alalt kriitiliselt seletaks.

Tõrsemalt tuleks vist aga jälgida Fulianuse
teist kohta: „Idem jiris et uvis subreptis: nam
et mustum et vinacia jure condici possunt“⁴⁾
millest nähtub sabiniaanilt antav omanikus edasi-
kestvane, sest teatavasti on condictio furtiva eilda-
mise riiki arja omanikule lubatud; ja käesoleval juhul

1) Oryzlarz op.cit. lk 293-297, 304; Prid. Sulzer op.cit. lk 307

2) Fitting op.cit. lk 316

3) L61 Dig de rei vind. G, 1: Samale juurde viitakse legani-
se „Fulianus notat: nam proprietat totius navis cari-
nae causam sequitur“, kus külli (või püüda) oma-
nik, mitte elutuse läbi viia, on mees valmistanud laeva
omanik.

4) Oryzlarz op.cit. lk. 292.

5) L1453 D. de cond. furt 13, 1. see on toeline gretifixa-
thooni juht, kuna L1453 D.h. fit eksidab purustust.

kus tegemist varastatud viinamarja kobaraist
veinirahustamisega, kurramisega kantakse re
cond. furtiva vaidlusta kobaraile (uual), kui va-
nale ajale. Kuna aga Julianus võltab, et conditio
furtiva säetakse üles ka kobaraist toodetud uorwei-
nile, uorile (mustunile, v. nova speciese), ja raba-
le (vinacia'le, s.o. ainele, millist iialgi ei ovi esko-
mustada minema nova species), siis juba ka võime
sahitunninegi tootmisele nova speciese kui ka väär-
tasemele jätisele ei luba oletada mit omadust.

Julianuse, ja tema sabiniaanide, seisukoht järeb-
jal dub nõaloodust järgmisena: kobarati furtivsus
araldab juba kudas uoroini furtivsus, sest con-
dictio furtiva on ka veinile kantav; kobarati vanast
omadusest poleab ka veinis s.o. nova speciese oman-
dus. Siis siis, sabiniaanid ei luba nova speciese
mit omadust, vaid vana omandus jääb, mis ma
Noua Labundis võõra aja spetsifikatsioon.
Võõra üing oma aja spetsifikatsioonil pürituni-
sel ei ole aga allikars terand konsekvntõsõmma-
tud. Omata loeme Pomponiuselt:

"si ex melle meo, vino tuo factum sit mel-
lurum, quoddam existimasse id quoque continen-
turi" "Kus quoddam tähendaksid, deduktioonid
ülevaaltloodust, nähtavasti quod ex re nostra fit,
nostrum est lausest väljuma sabiniaane, kes mai-
mitaata mittetagarimundetavate võõsai rahkovis
olevate mitme isiku asjade mübertootamisel lubad
kaasomandust, kuna Pomponius ix prokuleaanne
arvab õigemaks, sed puto verius, anda omandus
üksi spetsifikandile, quoniam suam speciem pristinam
non continet."

Kas on siis sabiiniaamid oma substantiiaalprintsiibiga vanemad, või on seda nende vastand, prokuleaamid, oma töö või loomise printsiibiga, see küsimus ei ole vastavas kirjanduses ühemüelset lahendust leidnud. Asetales aga vastandit koolide spetsifikatsioonisse puutuvaid arusaamisi vastavalt kultuurilisele ja õigusajaloolisele astumestile, näeme sabiiniaane asustavat vanemaid printsiipe, kuna prokuleaamide juures, erootas Saboga, tundub värskemaid hilisemale ajale vastavaid reformateoreid puhanguid. Skolovski on selle vastu, arvates sabiiniaane ühemüeliks ¹. Mõned üldavad sabiiniaane vanemana andart mõistatavalt ². Fitting väidab täiesti. Sulzeri ³ ja Temaga kooskolas Bechmanni järgi entasid sabiiniaamid veteres käest ülevõetud õpetust, kuna prokuleaamide teooria lei alles Sabeo.

Selge on, et prokuleaamide teooria Tarkis loomise-momendi kaitses, oli seega ka hilisem, kuid Sulzeri poolt kugutatud substantiiaalprintsiibi 'Paterloo' ei sobi aga tõsioludega. Tema järgi ⁴ loodi prokuleaamide teooria, et tööstuse teelt konistuse rivi ära veeretada. Keisrit ajal olla tekkinud majanduslised suur ümberhinnangud, naturaalmajandus olevat lahterunud kuni keisriaajase, et alles nüüd anda ruumi rahnamajandusele ja tööstusele, mis muiduiki substantiiaalprintsiibi.

Kiia se aga ei olnud: Sulzer põheneb kogu aeg Rodbertusele, kuid Rodbertus ei määra kusagilgi seega täpselt, vaid kugatab arengat skemaatiliselt; karistatamangantun, rahnamajandus, raba turu - kõik naturaalmajandamise vastand - olid sellal Roomas am-
tum olemas ; tööstuse tõusuga juba märgata mbs-

1) Kop. cit. lk. 101.

2) Paret op. cit. lk. 13, 15.

3) Sulzer op. cit. lk. 7; Bechmann op. cit. 27 lk.

4) Sulzer op. cit. lk. 104 ff.

5) Störz op. cit. lk. 13.

tautsiaalprintsibi pündulikkust ja hakati otsima uusi teid; pükk oli see aja vahemik, kui priistide kerkel, saadi arm tööstust ja loomist rohuvaint tegurast ning hakati otsima põlami-esimese tähtsama vabust inimesist teenitava manufaktuurtoöstuse algusest kuni keisriaaja alguseni ¹⁾. Czjhlarz räätab iseeni põhjustega sabüriaame rahunaks. ²⁾ Boufanti annab suurt poolt tolt traditsioonilisele arvamusele, mis omistas erinema koolile, konservatiivse - sabüriaamile ja progressiivse - prokuleaamile; kahe kooli poolt algatatud kontroversis ei oia riitl niivõrt lahendus, kui tõlgendamise kriteerium, mida prokuleaamid tarvitasi, progressiivset ei loonud ka siial, kus seda esimesel pilgul ei näi olevat. ³⁾

Ja progressiivsus jae viitabki prokuleaamide edasi - saimisele. Sabüriaamide pündulik oma printsibi põhjendus „sine materia nulla species effici possit“ näol, millele ei andeldudki midagi kaalukamat lisada; selle arvatava väärarvamuse tolt, ning loomismomendi absolutne tunnustamine andsidki tõuke me vastaskooli - prokuleaamide - tõuseks ja ülekaaluks.

1) Storz op. cit. lk 19 j

2) Czjhlarz op. cit. lk 313 j

3) Boufanti, Rooma õiguse ajalugu lk 339.

IV. Prokuleaanid

Miks mõlemad koolid, nii sabiniaanide kui ka prokuleaanide ei kanna oma eeldatud loojate Capito ja Eabeo nimesid, vaid enamikult nimetatakse korifeide (Sabinus et Cassius, Nerva et Proculus) järgi, on teadmatu, siinult arvame, et on lauges hilisematele tosisematele koolide põhjendajale. Nõnda osutus prokuleaanide kooli esimeseks peäsukseseks Eabeo, kes oli kahtlemata Augusti epookhil suuremaid juriste, tähtsam kui Capito-gi, kes oli mees kellele oli antud õigusuvõistelu, milles üha õhus hõljusid, kuid ometi kellegi poolt vahenditult põhnu välja öeldud, jõulise kõrga haarata ja male kupa, välendust, teravat looni anda¹⁾ Ja bi me idee, mille tema järglased siis süstemaatiliselalt, nii meid huvitava spetsifikatsioonini kui ka teiste küsimuste suhtes, välja arendasid.

Nii si vir uxori lanam donavit et ex ea lana vestimenta sibi confecit, uxoris esse vestimenta Eabeo ait²⁾, kus abikaasadevahelise kingikõlale vaatamata naine saab rüües omandusse prokuleaanide eeldusmootiiril set ex lana vestimenta confecit.

Nagu juba ülalpool arägiue - välgusid sabiniaanid vaatekohalt, et omandus on ärarippum asja substantist, võides eksisterida vaid substanti püsimisel iseseisvas tajutauses; nõuale peab jääma Silber

1) Schun, Institutionen ex 96

2) L 29 § 1 D. de donat. i. v. l. ux. 24, 1

oma pühaga saada sabinaamide tegusjultiks majan-
dusettevõtte 1). Etanab sabinaamide substantiaal-
püütübi sobivus ajal, mil Rooma kultuur oli alles kätke-
mais püres, ent iselentud majanduse ajajärgul, kus ol-
kerge oma omadustest tõestada, sest kisk taavilist
ained ja tarbed võinud omarit väikesest majapidami-
seringist, võrrealt tungivalt lausa teist majapida-
misse ei olund mõeldavgi, ning ~~ol~~ vöra lara mü-
bertvõtamise puhul olid harvad. Eabikäimisel aga
teist rahvasteg arenes käbandis vahamajandus har-
kas suuremat osa mänguina, karitööstus harakas
võlga kontuurina tööjastuse.

Ühes amsaamisega loova töö rakenduse, ent
loomisemomendi ilmumise tähtsusest inimeselale
tarvlikele lara de hoonitumisel haratugi pinnat-
misi taipama substantiaal-püütübi püüdlik-
kust, selle arengut taristavat amoju isegi, kuna selle
poolt tinnestati mooduandaks inxi materia ja
solati ruaha une asja loomise, kui omadustajas
tegur

"Cum quis ex aliena materia speciem
aliquam suo nomine fecerit, Serva et proculus
putant hunc dominum esse qui fecerit, quia
quod factum est, actea nullius fuerat" 2)

säavad prokuleand oma õpetuse risti vastu seni-
kle sabinaamide õpetusele, entades substantiaal-
püütübele vastanduna inxi töö või loomi-
se püütübi : uora speciere omamindus ei saa
materia omamix, vaid spetsifikatsioon etteotgi - hunc
dominum esse qui fecerit 3)

1) sulzer ap. cit. lk 375

2) L 737 Dig. de a. r. d. 4/1; ka Juri Inst 2/4. §257 21.

3) Svolboskii ap. cit. lk 72 märgib täiesti risti et aantuses n. n. pro-
ducto coram terra proclama volgitand liiga atekulgeat vähandust qui fecerit
v. e. d. a. n.

ja kui seegi oli kalburi sobivusele meie ühiskonda-
mise kohta, siis loomulikult seisis vinnud eile süü-
distused prokuleaamide vastu ja seda mitte vahetult
määralt, sest prokuleaamid ei pidanud millegivõrre
aitset mingi uue spetsiifi kui kreationismi resultatsi
kummutand olemaks ühe võrre.

Prokuleaamide õpetus ei olnud aga reaktiivne
kapitalismu vastu, kuid mõhelt poolt, jättesse
põhaseidgi ette, kahtades seejuures endeme täna-
päeva majanduses tarvitataid juhtlauseid. 1) et
tollal oli enjonev õigust; mis oleks kui kapital kapi-
tali vastu laetud. Vastandeks polnud mitte kapital
ja töö 2), vaid kapitali enda sees võrre suvad hebs-
tautivaal ja loomisprintsiip 3)

Mingit kahtlust polnud omanduse andmises
prokuleaamide poolt sellele qui fecerit, kes loob
ja kui sobivusele põhjendus "quia sine materia
nulla species effici possit" oli pindulike ja manust,
täpsalt sama võrgalt oleks võinud ka prokuleaa-
mid oma teooriat põhjendada - loomiseta ei eil-
data uue spetsiifi - kuid prokuleaamid olid targe-
mad oma vastaseist ja töid väga raskesti kaalulise-
ma õigustuse oma võitele "quia quod factum
est, antea nullius fuerat" naal.

Selles viimases aga peitubki suurte lahk-
arvamiste juur.

viidatud tööle kui majandustegelise. Tõlgem on mõista is
qui fecerit all seda, kes eildata uue spetsiifi hundi.

1) Sokolovskii op. cit. lk. 70

2) Wolff, Zur Kritik d. L. v. Eigentumsverwerb durch fe-
zifikation lk. 20

3) Czajkars op. cit. lk. 313; ^{ind. aga} Pulzer op. cit. lk. 134

Kuidas tõlgitada siin prokuleaanide poolt omanduse andmist spetsifikandile uue speciese kohta, kas saab se omanduse kui qui fecit; tänu oma loomistööle, mida kaitsesid n-n. töö või loomise printsiibi poolt 1) või peame lähtuma okupatsiooniprintsiibist 2), mille järgi omandust saadakse aja perimeetruolekust tõttu, quia quod factum est antea nullius fuerat.

Et viimane poolt roolasti loadeti tõlgitumisel astub väga vanem ja õige kaalukas kogu õpetlasi; et okupatsioon on vanemana tunnistatud, siis kaatleme nende teooriat.

Okupatsiooni teooria selgitab küsimust järgmiselt: aja inbertõrjusel tuleb abiks võtta teatase mõiste: korraldumata järgneb omandustõrjutavast spetsifikatsioonist, mille läbi korratakse vanad ning amane loomis eued asjad, millised ei ole jüratud ümberõigust õigustega, vaid on perimeeturfärgumise tegurina kehtib illesse omandust mõeti rajar okupatsioon, sest prokuleaanid olid tõtja omanduse tule taimid jüst uue perimeetri objekt okupatsioonist, sellekohase raieldamata õigustuse põhjal. Kerra ja prokuleast dedutserub, et omandus langeb spetsifikandile kui esimesele okupandile, eriti ilmnerat se uue speciese jukustlõul siinmil, kus need kuuluvad res nullius tina esimesele okupeerijale 3).

Sammata Bechmann, tulisemane lona laate pool-

1) Bremer op. cit. lk 59 j; 64; Sulzer op. cit. lk 122 j; Czylharz op. cit. lk 314 j.

2) Puhta. Fangerow Bechmann op. cit. 40 j; 46 j; Fitting op. cit. lk 175 j; vt. Windscheid op. cit. § 187 u 2

3) Fitting op. cit. lk 175.

dajana, et allikatepärast on spetsifikatsioon üks okupatsiooni eriliik vaid, ainult aga iseseisev ala, kuigi perimeetrist kui nora speciese võrremlise tähtsuse järeldest, seda perimeetrist lubades asjale, viimase jhuslikul muutusel nora species'eks, et „kaasi mis inimene tahtlikult mõjutab oma kogu on muutunud, selle läbi perimeetrit, nonda caba okupatsiooni objektiks võib olla“ 2).

Ajatu oleks ka ütelda okupatsiooni kui misugast täielikult, sest, nagu eelasi näeme, tuleb ta vahtavale ja toena loomise printsiibilegi.

Vahuvõttakse aga Bechmanni kirjutise lõpus toodud lause, et allikate põhjal ei saavat tagasi lihkata jhuslikul spetsifikatsioonil tekkinud me asja perimeetrist ja okupeeritavast üldse? 3)

On ju perimeetrid üksi teatud asjad, mis võimalikud omandus objektina, aga tõeliselt pole kedagi omanduses, nagu res nullius - mulla in mari nata, metsloomad loomulikus vabaduses, merelt väljantutud asjad, dereliktseeritud asjad ning rooma õiguse põhjal ka bojamak; muude laagerdunud meid asjad teat ühele omandusse ipso jure, kusjuures pole momentigi, kas nad ei kirjutaks tõelisi omanduse objektide, nii - mulla in flumine nata ja albens derelictus, vili, tornist murdud asjade osad, tõelisel spetsifikatsioonil toodetud asjad jne. 4)

1) Bechmann op. cit. lk. 26

2) op. cit. lk. 47

3) op. cit. lk. 50

4) Vrdl. Bremer op. cit. lk 60ff; Sprenger op. cit. §122 lk 190.

Kuudavärsi ka Fitting 1) loodab võlga lugeda just Gau-
selt 2) prokuleamide põhjenuulist okupatsiooni printsii-
bile jääb selguseks ja vähesutavaks, sest toodud alli-
kais määratakse kindlaks, kuidas teavitakse natu-
raalis võim põhjal juhtul, kui on tegemist nullius asjade-
ga, ühtlasi loelatakse okupatsiooni juhtul kuid
meil muudatate spetsifikatsioonide juhtul kohta ei ole
sääb kinnitust leidumas. Päälegi prokuleamid
pidavad ulmas võttaalset funktsiooni: spetsifikatsioon
lopetas sama aja ja ühtlasi ka omanduse üm-
rins asi langes - nagu res nullius - spetsifikandi oman-
dusse; kuid mitte igat res nulliust ei omandata
üks okupatsiooni kaudu, vaid nagu teame osa selli-
seist langes omandusse aktsiooni läbi. Kui on res
nullius, kuid ei pruugi otseselt okupatsioonialla
kuuluda: hereditas jacens - nullist saab omanda-
da küll võrasta poolt usucapio põhjal; insula
in flumine nata ja seda omandatakse aktsiooni
põhjal; thesaurus jue.

Seepärast läheb ka Sulzer kaugale, kui ta
võrdinud "töö" kaitsjana, säeb nova species kelle valmis-
sarnisusel res nulliuse olukorda, mis puht okupat-
siooni kaudu spetsifikandile langes 3)

Nagu juba eespool tähendatud "hunc domum
esse qui fecerit" ümber ei ole vaidlust käimas mille-
ga korrata viiaksegi prokuleamide põhimõtte töö
ja loomise hindamisena. Kui siia juurde märki-

1) ap. cit. lk 153

2) Gai Inst. : sed etiam quae occupando ideo nostra
fecerimus quia antea nullius essent; L 3 pr. 2. de a. r. d. 41, i.
quod enim nullius est, id ratione naturali occupandi conce-
ditur

3) Sulzer ap. cit. lk. 123

me ära asjaku, et okupatsiooni teooria pooldajad
 lubavad ühespuha uis asja pärenehetulekul, ühes-
 puha kelle poolt seda omamada, sest see olevat
 okupeeritav nullis, selle läbi ei ole kellegi huvid ri-
 kuntud ja puudutatud, siis peame siin ka võimadust
 oletama - kus spetsifikandi, kuis uua speciese
 esimese okupandi - asemele võib vahel tulla keegi
 kolmas isik, okupeerida uua species'e ning spetsi-
 fikandi loomingu ja pulutused jääksid hõlpsa tähele
 panna.

Okupatsiooni teooria vigade vältamiseks astub
 välja töö- ehk loomisteooria.

Ühena asja ümberootamisel uua species'eks kaob vana
 omanduse objekt uida võime ka spetsifikatsioonin-
 sijiktundest välja lugeda: näiteks, ammasad roosa
 furistid, võralt materjalist loevaditajale omaduse
 vahetumise laevale „quia cypressus non maneret,

sicut nec lana vestimento facto, sed cypres-
 sent aut lanum corpus fieret" D,

asemele astub uus omanduse objekt. Ja kui teat asja
 ümberootamisel sabiniaann andsid ülekoralu
 aiele ja õigustand materia omavikku - ut
 qui material dominus fuerit, idem eius quoque,
 quod ex materia factum sit dominus esset,"
 siis kaitsesid prokuleaann spetsifikandi toota
 omadusehuve, säades vastat, hunc dominum
 esse qui fecerit". Niipea kui uua species on loo-
 dud, kuulub ta prokuleaannide õpetuse järgi jala-
 maid spetsifikandile mitte kui okupandile, vaid
 kui tootjale, kuu asja loojale; kuis uua speciese
 loelisteemisele kuulub ta aga ainelomandile

D L 26 pr. D. de a. r. d. 41, i.

ja nõuda pole väärugi, kus ta emioks pereüheluse
ja kumulus okkupatsioon alla 1)

allu teises järjekorras, juba ülesastud lauseto lähemaks
kontuurimiseks, on sabirraamide mittesuriidilise põhjendu-
sega oleva, quia sine materia nulla species effici possit
vastu prokuleaamide poolt toodud, quia quod factum
est, antea nullius fuerat.

Kas sellest ei järgne lihtsalt antagonsism kahe
võtte vahel, kus sabirraamid substantsiaalprintsipi-
lina jätsid loomise kõrvale; prokuleaamid aga ätard
materiat ja tõmband terava vahe speciesele ja mater-
riale, et endine ruumid ei võiks pretensiooni olla, sest
nii asi ei ole mingis seoses materiaaga, kuna ju
antea nullius fuerat?

Pidi aga antea nullius fuerat kuidagi pere-
ühelust tähendama? Tootmist vaadelles näeme
et alguse, millest uus asi valmistati; kumulus ^{alguse} ~~ant~~-
õnnamisole; kui nüüd spetsifitseerit tootmis viimetat
rumber nova specieseks, siis nägud sabirraamid vür-
mases annult aktersiooni materiale - species uypus
rumber tootmises määrat materjalisse; prokulea-
mide tootmise tulemus aga - nova species - paistis
toesti olevat antea nullius, sest ta oli vastne
ja omas mes kujus ei kumulus kellegi õnna-
dusse.

Nõuda ei võikski res nulluse ja kreatiooni
teooria vahel vasturääkivuse leida. Kõigi
asi on res nullius. Kõigi asi on res nullius
teatavais piires, ometi ei tarvitaks otsesõnu pöörata
kui ainsama - okkupatsioon poolle 2)

1) Czyblarz op. cit. lk. 319

2) Boufaut op. cit. lk. 119.

Ainusmaksuvaks prokuleaanide õpetusse seletamisel
 ei saaks seega kuulutada kunibagi teooriat:
 ei okkupatsiooniteooriat, millest allikad mingi
 tegelik olusord ei lubanud püüda ainsaks aluseks,
 ega ka ekstraktikat tööteooriat, sest rooma töö-
 aegsed juristid, kelle ajastul arjati töö alles rükkoo-
 lus, ei võinud lasta endid juhtida modernise ma-
 janduse vaatevinklist, et iga töö tasutakse vasta-
 valt kulutatud laevale, et vaid töö ja kapital
 oleks mõjuvirkumaid tegeres.

Rohutada tuleb loomist, uue spetsiise
 loomist.

V. Media sententia

ja

Justitiaani õigus

Püüa nega, aastasadu seisid nõnda diaal-
raalselt lahkumiseleil positiivsel sabiniaand-
ning prokuleand, ja meenutatakse vastutusi
võltsid paratamatult tülile. Arbestades kaiboolge-
tide muundamise tähtsusega ja arvamusel lahu-
misenutega sel alal, tekkis mõnigi korraldama-
tamatud olukord.

Kuidas lahkuda tülisünnusei kaasasolev Rooma
kohutavpraktika, kas privaatseid otsustusi ühe või
teise kooli loatel, on raske öelda, kuid nähtavasti
oli kaldumisi nii süa kui ka sinna.

Tekkivad olukorras hakati otsima lahjapääsu-
teed ja et ajajooksul nooremis päälütlevais gene-
raatsoones saadi aru võimutusest lasta end juhtida
lahkumist, olgu üksi sabiniaandist või prokulea-
nest, ning ühel või teisel juhul hakati tegema
kontsessioone, järeleandumisi, siis tekkiski kompromis-
sina aus laade, millele allikais figureerib media
sententia nimetuse all.

Päiuselt tõdemus kujustub teis meele järgmiselt:
„Est tamen etiam media sententia recte
existimantium, si species ad materiam re-

verti possit, verius esse, quod et Sabinus et Cassius
seuserunt, si non possit reverti, verius esse, quod
Servae et Proculo placeant FD

Ja sarnanult on ta juba tunnustatud Gaiuselt,
Pomponiuselt ²⁾ ning üles võetud Institutsioonesse ³⁾ ja
Digestadesse. ⁴⁾ Klassilise perioodi alguseks
lühivä media sententia algatajaist ei teata kusagilt,
allikais rõhgitavat, mõnelt poolt vaid arvatakse,
et Gaiuse poolt selle kolmanda raadi esitlemiseviisi-
sist meeli ("media sententia recte existimantium")
võivat välja lugeda tema sisetunnist jurisprudentia
Gaiuselt endalt. Seemii paari inestonna, süngiures,
aga üks asjasolu: üks Gaius omis Institutsioones
ei lasku media sententiaist sõnakestki. Ja kui enne
eitati mõnelt poolt selle kooli olemasolu Gaiuse Ins-
titutsioonide kirjutamise ajal, või kahtli kogu vastas-
ta asja kujutust Digestades kompilaatorite spetuse
arvele, siis tänapäeval viimasel ^{aial} katsuti Gaiuse suhtes
eromni selgasele jõuda. Gaius oriendi jristina-pro-
vintslasena seisis kõrval tormavast poliitilist
elust ja uuemaist teadusharist voolest ⁵⁾, nõnda
vast ei teadnudki vastest media sententiaist oma
Institutsioonide II raamatu kirjutamise ajal midagi
ning kõrvalseisjana ja õpetlasena huvitus kohtikohtu
versest, niinetades end iika Sabiniaaniks, ka jähul
kui tunnustab vastasti arvamusile paremat
aluspõhja ⁶⁾ Ebajärjekundlusena näeme, kuidas
Gaius kahtab omis Institutsioones vilgapensa raadi
spetifikatsioon all, kus kõrval näiteina kaheldamatault
spetifikatsioon asjadega teguist „ si ex uvis (autoli-

1) L 787 D. d. a. r. d. 41, i.

2) L 2781 D. h. tit.

3) § 25 J. d. r. v. 2, i

4) L 787, 24-26 pr. D. h. tit

5) Bouffant, Roma diguse ajalugu lk 349

6) Gai Inst III, 98

vis aut spicas) meis vinum aut oleum aut frumentum
feceris, quaeritur, utrum meum sit id vinum aut
oleum aut frumentum, an tuum "1) kuma agateisal
just temalt endalt antause sama viljapeasu koolt
hoopis vastupidine otsustus, et se ei ole spetsifikatsioon;
cui nähtavasti ole viljapeasu väsimus kahepääl vast
nait. Roomani, teisiti otsustatud, testi poolt lahendatu
na (quidam dixisse) ja separeert ka ta ise, s.o. Gaius,
oma maati juures revideerimise ette võtund:

"Videntur tamen mihi recte quidam dixisse non
debere dubitari, quin alienis spicis excussum fru-
mentum eius sit, cuius et spicae fuerunt. Cum enim
grana, quae spicis continentur, perfectam habe-
ant suam speciem, qui excussit spicas, non novam
speciem fecit, sed eam quae est detegit "2)

Toodu põhjal jääks aluseks all-märgitav Fittingi
Gaiuse tõlgendus: nimelt püüab Fitting - 1787 D. de
adq. ver. dom 41, i näidata, et Gaius asetab prokuleasme
exnessse järjekorda - tarvitades nende põhjenduses, quia
quod factum est, antea nullius fuerat - indikatiivi;
keratu aga vanema sabiniaani de kooli, quia suis
materia nulla species efficere possit - põhjenduses -
konjunctiivi, ja olevat seega liitunud prokuleasme
Epitrasega, kimitades seda ruaks "3) Tunneme jii
Gaiust sabiniaaniina.

Paret "4) püüab lauseti ehk tase põhjal l.c. väga
lugeda enam - kui Gaiuselt endalt media sententia
risetomist - just vastava koha interpolatsioon.
Interpolatsioon põhjal tulevat järeldada, et media
sententiaat Gaiuse ajal üldse ei eksisterunud.

1) Gai Inst. 2, 79

2) 178 D. & tit.

3) Fitting op. cit. lk 175

4) Op. cit. lk 215

Uul laiemalt käsitleb interpolatsioonide küsimust Peruzzi,
et muunduse muundamise küsimuses on Justinianuse
kompilatsioonid refereeritud täpselt just mõlemate
(prokuleaanide ja sabiniiaanide) ^{koolide} arvamused, sealjuures
aga nende põhjendused ebatäpselt, ning eestav küsi-
mus otsustati vastavalt keskmisele arvamusle, mida
keiser omistab. Järele, milline aga ei ole ei Janssi
ega ka mõne muu klassiku oma. ¹⁾

Kaaluks aga tuleks jääda ka se, mida juba eespool
nägime, et Janss võis fikseerida mit kooli pääle
oma Institutioonide II raamatu kirjutanise ja
seda res cottidianae'sse vastelt üle võtta.

Kui kompromissi ts - media sententia kummuast
klassikalise jurisprudenti püütakse mõnelt poolt
teot kaalu omavate põhjenduste abil atada, ja kau-
takse teda tulesemaxe aega, siis leida antieptiini-
se momandist Justinianuse poolt mingi ülevõt-
miseks oma kodifikatsioonid ja tinnutusega säadu-
suseks langetad ära kõik kahtlustused vastava vaata-
olematuse. Media sententia saab oma täieliku eluõiguse:

„Est post multas Sabiniorum et proculianorum
ambiguitates placuit media sententia existimantium
si ea species ad materiam reduci possit, cum videri
dominium esse, qui material dominus fuerat,
si non possit reduci, cum potius intellegi domi-
nium qui fecit“ ²⁾

Esitervitust nähtub, et rooma juristid olid püüma
aja iäält ära tinnutad kahe kooli lohkulidest;
loodi mis te; mis õpetus ei existand aga min-
git hoopis erinevat vormi ja suunda, oli iseseis-

¹⁾ Peruzzi op. cit. lx 688.

²⁾ §25 G. de r.d. 2, 1.

vuseta, püüdes olla sillas sabiniaamide ja prokuleaamide vahel. Sellest tuleb ka - nii sabiniaamide kui ka prokuleaamide käsitus.

Vastselt loodi aga kaks uut mõnet omavahel omavahelisel spetsifikatsioonil läbi: tagasiinimdetavus ja bona fides, ning eriti esineb neist. v. tagasiinimdetavus - kujumeeski media sententia toლისens sisuks. Tagasiinimdetavusel - peaaes maksusele sabiniaamide printsiip, sest noma species võidi nimutada ainsaks materjali ja dominiis materiae võis tagasiinimdetamisega näidata, et ümberootatud objektid viidatakse ai - mullt veni; tagasiinimdetavusel (kivi, riid) aga rakendati prokuleaamide printsiip, sest õigemana paistis oleat väide, loodud noma specieise muidusest, quod antea nullus fuerat.

Eas oli aga kriteeriumina tagasiinimdetavus just õnnekuult valitud, selle vastu kohta on mitmesuguseid arvamisi: ühed arvavad, et media sententia teners oli küsimuse lahendus, millel uus asi toelisel inimene tegevuse läbi loodud (kui ta pole tagasiinimdetavalgornim) ¹⁾, kuna teised lükkavad selle eaprontilisena, aine juhuslikku omadusena tagasi, tänapäeva seisukohalt velomustades kogu media sententiat, kui "kerkted, mitte aga külsed". ³⁾

Sama vadeki kujumus valitseb ka media sententia tekkinis põhjust liinangul: ühelt poolt entatense alusega tollal kindlalt muruümberhinnangud majanduselus, kus arjatoõ asemel tuli valade töö, naturaalmajanduselt minni üle rahamajandusele, kus tuloli äratunduselt, et produkt koosneb mõlemast

¹⁾ Leist, über die natur des Eigentümeerwerbes lk 168

²⁾ Bremer op. cit. lk 36, Fitting op. cit. lk 185 ff.

³⁾ Brinz, Lehrbuch d. Pandekten I/1a.

Tegurast-kapitalist ja tööst D, on ette muustades et nii
 pöördumisele re areng ei läinud; ka paratamatult
 kestab kellele küsimus, miks siis media sententia lubab
 spetsifikandile omamuse riiki ja asja tagasi muutamise-
 tusele ja kas kahe teguri ühervõrdses võtlemine ei
 peaks välja viima enam kaasmuutuse, kui võ-
 -töö ja teistmoodi algava elistamiseni.

Teisalt kletatakse seda psühholoogilist vaatekoh-
 tade mõõduandusega 2), salates maha igi taga-
 siinimistavuse ja -muutuvuse kaalu rooma juures.
 Kolmandad näevad siin kaibepoliitist tendentsi 3)
 mitte nähes et sellest võiks eumeni juttu olla pronu-
 leamiste juures. Neljandad muudavad muakorda
 rüüa ja jälle läga kurt kaala antiikse filosoof-
 ilisile mõjustusele 4), leusa lüaldades media senten-
 tia olenevusega loodusfilosoofiast.

Mullisena aga võet siis rooma jüristelt media
 sententia kehtsusepunkt - tagasiinimistavust?
 Nage teada, ei kas aine kunagi abstraktselt,
 vaid imendab oma vormi välganägemist; ja kui
 rõõgatakse me asja tagasiinimistavusest, siis tähen-
 dab se, et et teada moodustav materjal või
 tehniliselt materjal püüda pole hävinud (näit.
 laani juures) ta on imendav oma endisse kujja ja
 teada võib mõbertöötad igasuguseks muuks asjaks.

Mis punkt aga viise välendusse, kuidas all-
 kais rõõgatakse tagasiinimistavusest või muutuvusest
 siis ehk ka lahvamineva sõnastusega:

1) Sulzer op. cit. lk. 132 j.

2) Fitting op. cit. lk. 189

3) Woelff op. cit. lk. 22, 26

4) Sokolowski op. cit. lk. 102 j.

5) 18281 D. d. r. d. 4/1; 1858 D. d. r. v. 6, 1; 1824 D. d. t. 4/1.

si species ad materiam reverti potest - non potest 1)
 si " " " reduci " - si " " 2)
 või Paulusel tuleb et materia manet - non manet 3),
 on nad kõik ühe ja sama tähendusega.

Meia aja juristid vist ei oleks võtnud kriteeriumiks tagasi muudetavuse, mis on ju tuletatav aine loomust ja võib kanda väga juhuslikku ilmet.

Tõsi, juba röövlasedki pidid häärcama, et kesk-
 ts ei ole mitte kuldne jõi ta ei sunnud ju tähta
 oma pääülesannet, et oleks läbi viidud väärtuste
 võrdlus vastaval ühisel alusel või productione ja
 loov töö oleks leidnud vastava väärtulise hinnangu.
 Olse vastupidi: media sententia väis vahest välja
 kurioosumiteini. Kui kumles kunstnik tarvitades
 oma tööks võrdselt metalli, lei sellest kõrgemaär-
 tuslike kordumatu väärtu, mis pidi ta oma loomingu
 produktist ilma jätma, kuna aineotramis oli siin
 tatud seda omale nõudma. Hoopis vastupidi ei
 pruukinud harvad olla juhud, kus spetsifikant-rõhki
 spetsifitseerides kallimimalisi võrrande asju esildas
 vaid käperdisprodukti, misas materjalid täielikult
 ja omelt langes omandus temale! 4)

Muidugi kiame media sententia ka paremini
 olevat: ta abistas võrratult metallide omamike,
 kes võisid neid spetsifikandelt tagasi muudetavusega
 päle omandusse saada.

Sagedasti tunakse et ka pictura juhus-
 tult abist, kandes seda ^{spetsifikatsi} püüda alla, püüakse tõestada
 et Justinianuse alusks olevat olnud väärtusva-

1) L 757 d. h. tit.

2) § 257 d. h. tit

3) L 24 ja 26 d. d. a. d. 4/11

4) Sokolovski, op. cit. h. 102 ümestab põhusega, kust võivad modern
 kirjandus ning töö hindamist näha, kuna m. s. peaks paistma aine
 arusaamatute tõrjusena ja taganemiseena prokurandide platroduct

personade hoolikas silmaspidamine ja kunstiliselt
väärtuslike töö hindamine. Peame aga juurde mär-
kima, et allikais 1) pole pictura spetsifikatsioon alla
riidav, vaid pigemini aktsessiooni alla, kuna aktsessiooni
moment (värvide juurde tuleks loendada) muudab spetsi-
fikatsioon momentide (maali komponide) üle; pictura lau-
gel õigus puht aktsessiooni alla rääkida, ning
tagarinnundetavus kriteeriumina poistab siin
tähtsuseomaduse. Vanemas kirjuses scriptura
ja pictura tõlgendati; kui me aktsessiooni, poliitilist
järgi - necesse est ei rei cedi, quod sine illa esse
non potest 2).

Seemini oli juttu juhusest, kus tegemist
ühbertootusega ühes võrast materjalist, kuid seda ku-
vitavam on omanduse omandamine küsimus spetsi-
fikatsioonile läbi omas hõlmas arengus, kus meil
tootmise osalt omast osalt võrast materjalist.

„Quodsi partem ex sua materia, partem ex
aliena speciem aliquam fecerit quisque, veluti ex
suo vino et alieno melle mulsum aut ex suis et
alienis medicamentis emplastrum aut collirium
aut ex sua et aliena lana vestimentum fecerit,
dubitandum non est hoc casu eum esse dominum
qui fecerit: cum non solum operam suam dedit,
sed et partem eiusdem materiae praestavit 3).

Nagu allikast nähtub, antakse oma järe-
lasu materjali spetsifikatsioonil omandus toodetud
uue spetsiifilise - spetsifikatsioonile, aretamata, kas
se uus asi on tagarinnundetav või mitte.

1) L2383 D d. rei vind. 6, 1; L982 D de a. r. d 4, 1; § 34 J. d. r. d. 2, 1

2) Waldow, De specificatione ex 38

3) § 28 J. de rei div. 2, 1.

Esitatud saade on kirjutanud ¹⁾ vaimelavaimuans, ja mõned ²⁾ armavad koguni, et viimati tsiteeritud Guesstus-
nide koht ei ole meele sententia avaldusks ja sugulane
rõõse, vaid Guesstusnusest nise tõded ning loogilane
olla interpolleeritud. / Kõigi vastused pühavate põhje-
vate mitmele allikale (L581 D.d. r.v. 6, 1; L1281 D.
d.a. r.d. 41, 1; §287 d. r.v. 2, 1) kuid otseselt vaidluse alla
jääb peamõte - viimane allikas.

Tähelepanu tuleb pöörata kahe jutu vahel
mõtle, kus esimesel jutul on „*an ex aliqua mate-
ria, species aliqua facta sit, prokulariade ja sibi-
riade laharmu-
reute kuyntamisega ning andm
sententia akseptimisega, kusjuures viimane teib
omavõrda vahet tagasimundetavuse rehtes; Teisel
„quodsi partim ex sua materia, partim ex aliena
speciem aliquam fecerit cuiusque“ jutul ei rõõgi-
ta aga tagasimundetavusest midagi, vaid lisa-
tuse lõppu - „dubitandum non est hoc casu
eum esse dominum qui fecerit,“ naga allavõr-
sutamiseks, et spetsifikant saab nua asja omavõ-
rde ka siis kui see on tagasimundetan oma-
võrde kirjju. Päästet dieti märgib siia Cyk-
larz ³⁾, et kui oleks soovitud kaitsta võrdelt
mõlemad juht, nii valmistust võrast aimest kui
ka valmistust omast ja võrast aimest siis ei ole
tõrgetumõrki seda viimast kaitsta ära üm-
erijuhma, sõades vastu esimesele, ja kinnitades*

¹⁾ see poolt on W. Rüdiger op. cit. §187 M4; Fitting op. cit. lk 316 ff
Cyklarz op. cit. lk 349 ff; vaster - Sulzer op. cit. lk 71 ff, Wange-
row, Böcking

²⁾ Storr op. cit. lk 31 ff

³⁾ op. cit.

juba kinnitatud.

Pähe tõetult on küll valitud *Lepulorix* tähendatud näited - nimelt tagasimmutatud spetsifikatsioonide alalt (nimesini, *emplastum*, *collyrium*, *vestimentum*), mis nagu toetaks tagasimmutatavate eesvõitlejaid; kuid nagu Fitting tähendab, ei pruugi sellist võitlust „selles peame kui midagi täiesti jhuslikku nägema“ ¹⁾, et Justinianus poleudki huvitatud küsimusest, kumb kahast elementist, ainek ja tööst on üldkaalus uue *species*, kas valmis ²⁾ ja vöörast ainek on tagant tagasimmutatavasega võrre, vaid - kes kogusimeas kaalukama osa uue *species* est esilannud ³⁾.

Kiindlast on oma ja vöörast ainek spetsifikatsioonide eiletoetusega tahetud alla kriipsutada nende erilist positsiooni.

Selle vastu aga Sulzer ³⁾ juhib üldisemalt järele, et uue *species*el lauvad omavahelise korraldusel ⁴⁾ *temporärsel* kasutusviisil - *salvinaamide* ja *definitivsel* - *prokuleamude* lauset alla, kumal tegevust on üksi tagasimmutatavate asjadega; ja Justinianuse põhimõtte järgi jätkus juba üksi tööstki tagasimmutatavate vöörast ainek spetsifikatsioonidele. Siin juures abistab end Sulzer §26 F. D. r. r. 2. ja Theophiluse parafrasiga, sihtides aga mõlemal juhul märgist mõnda. §26 cit ei rõvagi tagasimmutatavast spetsifikatsioonist, pigemini küll antessioonist (oua villast *vestimentum*, millele vööras purpur pääle) või äärmisel juhul

¹⁾ ap. cit lk 320

²⁾ Fitting ap. cit lk 317

³⁾ Sulzer ap. cit lk 71 ff

Tagarimuntumaturt spetsifikatsioonist (vestimentum
omast villast ja vöörast purpurist). Theophiluse
parafras osutub sulseni monordia ka kahe tera-
ga anšõgaks, sest Theophilus, klassifikatsiooni läbivi-
misel, vaatleb teravalt eraldatuna, kui juriidiliselt
oluliselt lahkneminead juht, extens - võra materia
rühmitootamist mees asjaks, nulline pole unudetav oma
eudise kuyja ja extens - uora spetsise valmistust osalt
omast, osalt vöörast aimest, arestades une asja tagasi-
unudetavusega ooi - unumatursega üksi esineisel, mitte
aga teisel juhul.

Pahest arvatakse leitavat vastuolus ülaltooduga
L581 D. de rei viind 6,1 ja L128 D. de adq. ver. dom 41,1, kuid
lähemal vaatlusel osatuvad need vastuolud näilisiks,
mitte aga toeliseks.

L581 D. de rei viind 6,1 sees - kaks oimurast näidet
(plumbum + argentum ning aes + aurum), vastaväl-
duvad spetsifikatsiooni vaatlusest, kui lihtsad metall-
de kod ja järge jääks : *Ulpianus* : "Edem (Pomponius)
scribat si ex melle meo, vino tuo factum sit mulsum
quosdam existimasse id quoque communicari: sed
puto verius, ut et ipse significat, eius potius esse qui fe-
cit, quoniam suam speciem pristinam non continet."
Kes oli el tagarimuntumatu juhul spetsifikandis ei
selgu, nähtavasti pädle kahe oimuride vöis ka keegi
kolmas olla, vaid tosiarvaks jääb me asja lang-
mine spetsifikandile. Põimata oleks sellest välja
langeda seday et Ulpianus me asja tagarimundetavusel
vitaris aumanduselangemist spetsifikandile: vaudus-

1) Fitting, Zur Lehre v. d. Specification (Arch. f. d. Prax. köde 57)
ex 427 ff.; vöide ka Fittingu Tenue cit. töö ex 320; Suber
op. cit. 748; Cryllanz op. cit. 354

aluse - tagasimundetamise moment - on täiesti puudu-
tamatult jäänud, kätkest leidnud üksi tagasimundet-
miste spetsifikatsioon.

Ka L 12 § 1 D. de adq. rer. dom 41, i ei selgu, kas
oli siin spetsifikatsiooniks üks ainsustamisest või cuor
kolmas isik: Callistratus, si aere meo et argento tuo
conflato aliqua species facta sit, non erit ea nostra
communis, quia cum diversae materiae aes atque
argentum sit, ab artificibus operari et in pris-
tinam materiam reduci solet." Igatahes faktus
sit kaudu võib spetsifikandina väga hästi jälle keegi
kolmas erineda. Järgi jääb ainsustamisele kaasman-
duse keelamine, aga substantsi tagasimundetamise-
vi - muutmatusel jääki teadmatuks.

Päävõimalus alustuse kohta § 25 J. de rei vend 21-
tuliparutuks kirjamees - tagasimundetamise või -
mündetamise - loesid endid aga järgmiselt resu-
meerida andia sententia seisukohalt:

Tagasimundetamisel oma ja võõra asjade spetsi-
fikatsioonil ei kehti mingeid vandusi, sest need on
sententia on siin algusest peale deklareeritud omale
asja omandumist spetsifikandile. Tagasimundetami-
sel - ~~kehtib~~ media sententia üldiselt sobivusa-
side substantsiaalprintsiibile ja selle järel juhtub
kui min ja kellegi teise ainesit luakse uus asi
peaksime sama omanduse oma osa täiendatud asja
kindlaks peale selle tuleb siin ~~on~~ ühe või teise pool
kandis uus tegur töö ja vae, mis on kulutatud
loominguks, ring, seda teisele vastuvõtmisel, osutub
see otustavaks. Eoortöö (opera) muutub
omandustühmitamiseks jooks ja enda tunnustamiseks
võnab ta juba looja: peaks maksusele

mutti üksi tagasimmutmatusele, kus tavaliselt ilmub
ülekaal aine üle, vaid ka saäl, kus spetsifikant on
võrberitõotamisel ainult poolt ka osa materjali andnud,
määravata kui suure.

Küsimus, kas on siin spetsifikandi omandus
mille asale üms või vana järg ei raja vist lähe-
mat määritlemist, sest kuna käesoleval juhul on
omanduse õigusealuseks ^{kui} töö ^{asja} looja ~~te~~ ^{siis}
nagu tagasimmutmatulgi spetsifikandi poolt üldiselt
sententia väljub prokuratsioonide raamatohalt. Omandus-
-õigus nova speciesse on mis.

Valduse suhtes tõrjame analoogilise jooni
omanduse järgi, sest valdus järgneb omandusele.

Et personaalservitutid häirivad spetsifikandi,
päbi on selge, kuna nende aluseks ole asja väline asin-
nusvorm on kadunud.

Pandioiguse alal peab jälle eraldama
tagasimmutdetavast või -muttermatust. Pandioiguse
tagasimmutdetavusel käidi, nagu omanduse järele,
sabiniaaside printsiibi järgi - pandioigus kestis edasi,
tagasimmutmatusele rakendati - prokuratsioonide raamat
- senise ~~prokur~~ aja kadumiselega kustuti ka pandioigus,
ja üegi ^{siis}, kui se toiming oli väga poolt ette
võetud, mille järele vana omandus polnud veel sp-
peend d

1) Derenburg, Pandrecht II lk 561

VI. Spetsifikandi bona fides

Bona fidesi mõndumise suhtes rooma juristide poolt spetsifikatsiooni juures on jälle tekkinud teravaid vaidlusi, kuni õiguse seisukohalt tema vastu ei saada olla: üni tundus ehk liiga teravama ja vahest abanautilisena tagasiinimistatuse moment, siis enamikult nõustuti kriteeriumiga, et pahanselulise spetsifikant ei tohiks omamada spetsifitseeritud asja.

Sabriniaani ei pruugi üldki rõõkida bona fidesi küsimusest: nad lakkendasid rõõraspide spetsifikatsioonil „cuius materia sit, illius et res quae facta sit“ ja seega spetsifikandi omadusest ei võinud jättingi olla. Põhikõrvalt omaks bona fidesi vast ainult se võim, kuivõra on tegemist aineomanduse või spetsifikandi asetamiskohustusega ¹⁾

Prokurleaanid aga oma vastega lausa kohjustasid materia omavõile ja keppinast oli üni õigustatud teatav aetani selle keldes spetsifikandi omaduse omadumise peal tahtluse. Vanemate kirjameestest kas peaaegu ei olnud ki lahkuvõimused, et õigluse rõõraspide spetsifikatsioon ei anna omadust (Duell, Meier, Müller, Sauterbach, Unterholzner). Hiljem aga (Phibant, Pagasticher, Vangerow, Puchta, Meyerov op.cit lk 167, Böcking, Brinz) peeti seda küsimust tahtsusetuses Rooma juristide vaatekohalt. Ja omapärasini pooldajana oldi tõesti õigustatud toidama bona fidesi elatavilikkust, sest res aliena'ks peeti ainet, vana asja, mitte aga nova species.

¹⁾ Vrdl. Meyerov op.cit. lk 168j, Paret op.cit. lk. 26j

Kui edasi aga leidis jälle pooldamist bona fides võetavus „et kõrvaldatud materjalist valmistatud loetakse ka ise kõrvaldatuks ja kõrvaldati kohta ei saa kõrvaldaja mingit omandust“¹⁾: eriti oli sear-
saadab loomise teooria seisukohalt, kus omandati-tänu tööle. Kõigi kavatakse, mis bona fides võne ei ole otse algopetuses (Pai Just. 2, 79; § 284 d. r. 2.) leidumises, siis ei või omegi eitada tema tunnustamist koostajate poolt, sest paljud käsitajad, mis pole val-
gustatud Institutis on ^{selgumise} põhjalikult käsitatud Diges-
tades ja kellasel ka jurisprudenti põlule järeleka-
rantid. Muines allikale, tundub et jäine fiksa-
tsioonist:

„Sed enim quoque, cuius materia et subs-
tantia fuerit, furti adversus eum qui subripuerit
habere actionem; nec minus adversus eundem condi-
tionem ei competere, quia extinctae res licet vindica-
ri non possunt, condici tamen furibus et quibusdam
aliis possessoribus possunt“²⁾

ei saa võlga lugeda sabu kooli selge kokkuvõtte-
arjaku, nagu juhitakse siin üra otse selle vastu
kes spetsifikatsiooni kuni fur varastatud asja suhtes
ette võttis³⁾. Siin varas ei taivits ja hädavajaliselt
rihtlari ka spetsifikant olla⁴⁾, kuna selgelt on antud
materia ^{ame} omandamise actio furti ükski selle vastu, qui
subripuerit. Kui edasi aga on antud aineomanduse-
le condicio furtiva (mitte asjavaraselt on ainult
varastet asja omanduse teenistuses) kuni tegeliku

¹⁾ Windscheid op. cit. § 187 n. 3. Pooldavalt: Sulzer op. cit. 41 j;
Czylark op. cit. § 280 j; Fitting op. cit. § 286 j; Derenburg § 204; Derenburg
- Sordovski op. cit. § 167. lk 344.

²⁾ Pai Just. 2, 79.

³⁾ Czylark op. cit. lk 320

⁴⁾ unda oletab Sordovski op. cit. lk 86

spetsifikandi vastu, mis tohib sellist järged, et pro-
leamud, kuigi nende järgi loodud asjad lähevad alati
qui fecit canis, vast arvestand erandiga furtivitate
sel ümberootusel ja ei lubanud spetsifikandile var-
gale omandust.

Süüa pool sihib ka Pauluse: "Si quis ex avis
meis mustum fecerit vel ex olivis oleum vel ex
lana vestimenta, cum sciret haec aliena esse,
utriusque nomine ad exhibendum actione tenebi-
tur, quia quod ex re nostra fit nostrum esse verius
est" ¹⁾

Kus teadlikult võõra asja spetsifikandiga piab oman-
dust ilma, mineomannic et al. actio ad exhibendum'i
mi vanale kui ka nova species. Verius ²⁾ peaks
süü kohal tähendama kontroversi koolide vahel, ja
nõnda on se lause ülesäetud järeleks juristide, kes se-
mini vastamata scientia rei alienae omanolule
nähtavasti lubasid omandust isika spetsifikandile;
ja samasugis tõrjujaks võidakse olla prokurand.

Üldiselt teadetakse bona fides'e pooldajad, quia
quod ex re nostra fit nostrum esse verius est ³⁾ sella-
set, et kuigi nagu sabiniaanide päritoluga tähen-
davat ta pahatahtliku spetsifikanditööni olukorda
kus mere peaksime selle omanikuks jääma, mis
meie asjast on tehtud? Oualt poolt püüand
bona fides'e nõude vastand seda c. lo. p. plauset üm-
ber lükata tema sabiniaanlike mangu mitte
sobinusega media sententia ⁴⁾, ja eksitusega kom-
pilatsioonil ülesvõtmisel, hoopis silmast lastes, et
Paulus oli media sententia pääsesindajaid ja

¹⁾ L. 12 § 3 D. de exhib. 10, 4.

²⁾ Cynlarz op. cit. lc 325

³⁾ Cynlarz Fitting

⁴⁾ Brinz, Pangerow

ja et konpilaatoreilt on nii mõningi koht edasi au-
tud liialt võimotlikuma, misidagi neist ka ise
mitte tunnistades, mida aga olematuks teha ei saa.
Sausa äärmusse lähed Sulzer¹⁾, kui püüab prokullaandide
suhtes toetada, et saamata väga kaks teist koostigi ole-
vat uad spetsifikatsioon absoluutselt olemas teinud
bona fides'ist - ning, kooskõlas Puchtaga, Dantwardiga,
Süstiga, fikseerib majandusliku võime mõju. Selles
aga ongi hädas, et tänapäeva nationaalmajandus
teadlaselt võimad definitsioonid ei paiguta lihtsalt
Rooma aega²⁾. Et "töö on... tegemine, mis lubatud va-
hendite kaudu väärtust loomisele sihitud", ning pole
töö - "tegemine, milline väärtust loomiseks kasutab luba-
matuid vahendeid", mis järeldebri sulzer, et varasta-
tud villast valmistatud riie olla ka varastatud ja
seetõttu kleidivalmistus sellest ei kummuta majandus-
liku tööde hulka. Nõu spetsiifilise valmistus pidavat olema
õiglane ja õigusepärane.

Et kui arutuse juures Sulzer aga ei pane tähe-
legi, et õiglust ei saa spetsifikatsioonile tingimata
võtta, sest ümbertöötamise momentiga pole tal
mingeit sidumust: töö võidakse selletagi ära teha
ja alles töötulemuse suhtes võib küsimus kerkida
kas/le õiglane töö rajab omavõtte. Samaselt
hahitub ka õigusepärane mõte.

Üldiselt selgub sidumuse pindumise töö majan-
dusliku mõiste ja spetsifikatsioonile jurüidilise mõistete
vahel, ning paistab, et ka verus titulus³⁾
hää ümber on põhendamatu, sest kusagilgi
ei ole vähe selle esinemist iseseisva individua spetsifi-

¹⁾ op. cit. lk 41, 45 j, 124 j.

²⁾ Bachmann op. cit. lk 34 arwab, et prokullaand ei arestannud
töölaadiga üldse.

³⁾ Sulzer op. cit. lk 47.

kattisooni omandusel.

Ka täne sulberi tectuspunkt-viljaomandamine b.f. possessori poolt olevat erujurid olund spetsifikatsioonile omandusesaamiseks, et nova species langeva b.f. spetsifikatsioonile - kahtleb; siiski mainitakse selle et selle analoogia vastu - on siis mõeldav, viljadest öelda: quod natura est autem nullius fuit? "Dj" ja täiendavalt kaheldakse analoogia võimaluses ka seepärast, et kas võidakse üldse bona fides possessori viljaomandamisel öelda, et omandus viljale on saanud, tänu & selle loovale tööle?" 2)

Tõele kahtluse, ei ole prokuleaanide õiguse pää allikaks D toest mingit määra bona fides est nova species omandamiseks kuulutatakse iuxta qui fecerit. Üldiselt paistab eumeni jaatanine kui etamine leiduvat. Põttes arvesse ka prokuleaanide õpetuse üldist iseloomu, suhtes teiste õpetustega, olgu määratud järgmist. Naga julge väagitud, media sententia, eniudes sabiniiaanide ja prokuleaanide punktide relatiivna, kais tagasimmutmatul spetsifikatsioonul prokuleaanide põhioõde järgi, säades üles just selle täiel bona fides mõiste. Kui nüüd sabiniiaanest on teada - vunderusisikõrnsust tahtluse alal, kas ei võinud siis just vastandkool - prokuleaanid bona fides'ega arvestamist klmas, öidada ja seda mõnet cos edasi parandades media sententiale?

Spetsifikatsioonile kirjju täielikmääritus sündis Justiniaanse poolt, kes ka nõudis sellas,

1) Cuyhlax op. cit. lk 324.

2) Paret op. cit. lk 30.

3) Gai Inst 2, 79; 1787 d.d.a.e.d 4/1.

et spetsifikant asja omandada saaks, et asi poleks
res furtiva ja et uua spetsiise looja oleks hääs usus¹⁾

Näidate lähemal vaatlusel paneme tähele, et
kui langevad juhtumid vahetegemise kahta ossa:
ühelt poolt on tegemist furtiiviga ja teiselt - amitte-
takse olukordi, kus spetsifikant on toiminnus²⁾ alles
mala fides. Esimeselugiliste kohta märgivad
allikad mitmetpuhul:

Si quis massam meam argenteam subripuerit
et paula fecerit, possum vel paulorum vel massae
furti agere vel condictione. Idem est in uvis et
in musto et in vinaceis: nam et uvarum et
et musti et vinaceorum nomine furti agere potest,
sed et condici³⁾, millega oleksid lähedaks sün-

vuses vel L14 § 2 D. de cond. furt. 13, 1 ja

Idem juris et uvis subrepti: nam et mus-
tum et vinacea jure condici possunt.³⁾

Nüist kohust selgub Justinianuse laade, et varasta-
tae asja omaniku laadeldakse ka uua spetsiise oma-
nikku ja sel allingimisel reserveeritaksegi talle
vargashagi viimase pääle: varastatud asja omanik,
selle järgi kui varas on tähendatud asja spetsifitseerimise
abestatakse actio furtiva ja condicio furtiva üm-
miste üksi endisele, vaid ka olgu tagasimund davale
või tagasimundmatule uua spetsiisele. Nõnda jääb
spetsifikant sarguse tõttu ilma omandusest varasta-
tud asjule.

Ugavord ei tarvitse mainida, et riisomunide
le või endise asja omanikule on condicio furtiva
antud ehk se on olemas, vaid

¹⁾ Perozzi op. cit. lk 686 ff; Boufandi op. cit. lk 121 ff; Czych-
larz op. cit. lk 321, 342
²⁾ L52 § 14 D. de furt. 47 2
³⁾ L14 § 3 D. de cond. furt. 13, 1

"Si ex lana furtiva vestimentum feceris, verius est, ut substantiam spectemus et ideo res fur-
tiva erit" ^D

endastumbistatavana järgneb omaduse järgneb omaduse
~~lause~~ langamine varga poolt varastatud ainek, materiant
tehtud me asja kohta, tagarinnutruatuselgi - aine
asja omamikele. Seega furtuvest ainetest valius-
tatud nova species on furtuvusege Edasi koormatud.
temas, päälle vana hävimist, väheuse üksis siis res
furtivat, kui uus furtuv konstateeritav.

Edasi võetakse mainida Pauluselt tooduna
L 12 § 3 D ad exhib 10, 4³, kus vaatluse all 3 tagarütmist
mater spetsifikatsioonii juhtis, millel olukorral me-
dia sententia kuulutab omanikuks spetsifikandi
kavaliselt. Et aga käesolevas näites on tegemist teadli-
kult võõraste asjade spetsifikatsiooniga, annu sciret
haec aliena esse, mis endise asja omaniku käsitada
jääb actio ad exhibendum, millele siin kohal rakenda-
tar nova species, utriusque nomine, kui ka vana
asja kohta. Endise omaniku aumandus kestab nova
specieses Edasi.

Bigell eeluvale tunakse meelasti lastu-
lurs muni koht Digestadest:

"Si vir uxori lanam donavit et ex ea lana
vestimenta sibi confecit, uxoris esse vestimenta
dabo ait "2),

kus naine saab süüanduse rüdele, kelle valmistungel-
mehe poolt kingitud villast; ja mis pidavat mala-
fides ülesäädmise täiesti kõrvaldama.

Õilist oleks aga rannemaist, kellel mees kingi-

1) L 4820 D. de usurp. et usucap. 4/3

2) 429 \$i R. de don. c. v. e. ux. 24, i.

3) It. kaesolewat too lhu 61

tuse teeb, pikema jutuga mala fides arvata, kuni
kingikeeld olemas. Sõhenda anters seegi, kas naine on
teadlik vastava toimingu s  aduse vastasuses ja kuni
ta teaks, et vill ei v  i temale kuuluda, v  st ikkagi
ei saaks oletada naisel mala fides't kuritegelikkuse
m  ttes. Juba Fittingeri m  rgib   ra seda kergem
m  llusega allikate p  hjal saab t  estada tulemust, et
n  helt abikaasalt teisele kingitud asjade p  rast ei
tarvitaks kingisaajale mala fides't k  lge poorkida, kuna
on v  imalus et   n  htud kingisaajad abikaasa poolt
kingitud asja usucapio tel omandamine.¹⁾

M  ks allikais pahatahtlikul ^{ja kuritegelikul} spetsifikatsioo-
n  l ei r   gita rei vindicatiost mala fides spe-
tsifikandi vastu, seet  v v  st k  ll sellega, et vastavas
olukorras praetilisuse ja k  ruse m  ttes oli kasulik
abistada end teravap  rulist actio furtiva ja condictione
furtiva, kui r  kep  rase rei vindicatioga.

K  i tuleb   laltoodust t  siolu, et badiglau
spetsifikatsioon ei osutu omandustrajvaks t  urics.
Rooma juristid s  adid bona fides n  rde   les spe-
tsifikandi   glaks omanduse omandamiseks.

1) Fitting op.cit. lk. 341 toetub selle juures kahle Diges-
tade kohale L. 3 D. pro don. 41,6 ja L. 25 D. de don. int. v. ex.
24, i : "sed si constant matrimonio res aliena uxori
a marito donata fuerit, dicendum est confestim
ad usucapionem eius uxorem admitti, quia et si
non mortis causa donaverat ei, non impediretur usu-
capio " Kingim  t  le mala fides oletam  st
kingisaajal abikaasal-spetsifikandil etab ka Cyp-
larz op.cit. lk. 330j. Sellele vastu Waldow
op. cit. 42, kes arvab m   damimes, et L. 29   
d. h. tel. eit  b igangune n  rtega spetsifikandi p  -
ramine

VII. Kahjuhäästamisehagid

Loopus oleks püüdnud küsimeis, kas saadakse üldse ja niilist ~~ette~~ ^{ette}tingimust olemasolul, esitada kahjuhäästamisehagisid kelle poolt, kes on kaotanud ^{ka} omanduse või töökultuse, kellele on spetsifikatsioon ^{ka} läbi käigustatud ^{ka} 1).

Otsustab hane oleks viin liigitada spetsifikatsioonitüüpe bona fides ja mala fides.

Eritius vaatleme juhtu kus spetsifikant on spetsifitseerinud, oles pahas usus ja selisena valdab asja, kuba varakult mainitakse siiajuurde Grosse poolt ²⁾ promissumide õpetusega seoses vargusehagisid - actio furtiva ja conditio furtiva - autuma ^{indirektselt} ~~indirektselt~~ abis ³⁾ ja rakendatuna a "furibus et quibusdam aliis possessoribus" suhtes. Omaõnna vaud tõlgitudakse mitmeti, kes võivad olla aliis possessoribus: ühed mõistavad viimati mainitud all bona fides valdajad, kes omandas titulu putativo ja asja kooga oli tulu Teinud ⁴⁾; teised ~~el~~ ^{el} järeldavad, et kõigil aktseptsiooni ja spetsifikatsioonijuhitudel - see -, kes selabi omanduse kaotanud Teise kasuks, selle viimase vastas võib kahjuhäästamiseta ^{hoides} ~~hoides~~ ^{hoides} esineda ⁵⁾; õigustama arvamuse olnat küll hilisema tõlgituse, et allikais ⁶⁾ ~~hoides~~ ^{hoides} määratakse toeliselt üksi conditio furtivast, niilise hagi läbi ~~conditio~~ ^{conditio} ~~eritane~~ ^{eritane} res extincta furti ja aliis possessoribus'alt, ning viimas ⁷⁾ ~~te~~ ^{te} all mõeldakse isikuid, kes pole küll fur, kuid onet ⁷⁾ ~~te~~ ^{te} sugulusliigilisest alajaotusest (võõrliid väitlus) ⁷⁾

1) Pöörde Fitting op. cit. lk 345 j

2) Bai Just 2, 49

3) Kryhlarz op. cit. lk. 330, 380 j

4) Omitte, Versicherungsclagen lk 329

5) Fitting op. cit. eriti lk 349

6) § 26 ¹⁾ ~~bl. r. v.~~ ¹⁾ 2, 1; Bai Just. 2, 49

7) Kryhlarz op. cit. lk 381 j

A.

Nü nüs spetsifikandi mala fides'el on

I endise asja omaniku teenistuses järguised alad:

- 1) Actio furti - nii kui algasjale nõuda ka uuel?
- 2) Condictio furtiva - samuti kui igale nii ka uuele asjale?

"Si quis massam meam argenteam subripuerit et paula fecerit, possum vel posuimus vel massae furti agere vel conductione. idem est in uvis et in musto et in vinaceis: nam et uvarum et musti et vinaceorum nomine furti agere potest, sed et condici" 2)

3) Actio ad exhibendum 'il saab endise asja omanik entada jälle mõlemate asjade kohta: kuna asja omanikuma spetsifikant kiritatlikult selle oaduse lopetas, uuele asjale - kuna ka se talle kuulub ja ta on hoiatunud selle exhibitioost.

"Si quis ex uvis meis mustum fecerit vel ex olivis oleum vel ex lana vestimenta, cum sciret haec aliena esse, utriusque nomine ad exhibendum actione tenebitur" 3)

4) Rei vindicatio rakendatakse täpselt samal põhjusil 4) ja tingimustel

5) Actio legis Aquiliae tuleb ette, et spetsifikatsiooni. Kõiki materia kannatab kõigi teatud hävitamisega mingi langes väärtuselt.

Kui aga püütakse ildistada actio utilest 5), mille all tuleks vististi mõista rei vindicatio utilis, siis peetagu silmas et see on väidatud kingikulu juht, vastavalt asjaoludele, selleparast

1) 1781. Waldow op.cit. 43

2) L 52 § 14 D. de furt. 47, 2; määrida ex L 13, 14 § 2, 3 D. de cond. furt. 13, 1.

3) L 2 § 3 D. ad exhib. 10, 4

4) 1781. Czylarsz 385; Sokolowski op.cit. lk 87 m 223
jätval viitavil kaks - actio ad ex h. b. ja rei vindicatio - ära

5) L 30 D de don. i. v. e. u. 24, 1.

ei saaks ka siit otsustada etta nimile jühusele 1).
 Mis punktub condictio sine causa 2), mis selle nimu
 ei olema nähtavasti kompilaatorilgi selge 3) ja ta on
 järjekundlamalt lahendamise juurde toodud alles
 hilise õiguse poolt 4).

II Spetsifikant aga ei oma mingit õigust
 nõuda kahjutam ¹⁰trükkulutusile, sest juurde ei
 võeta hädavajalisemaidki kulutusi arvesse.

B.

Teise jühuma võtame kaatluse alla seda, kus
 spetsifikant on spetsifitseerinud alles bona fides,
 seega vastand seni ad eundem :

I spetsifikant saab noma speiise omavõttes. Kui
 a) noma species on dominus materiae valduses, siis
 abistatakse spetsifikant - rei vündicatiooga. Alama
 andme asja omanikul on õigus noma speciesest senini
 enda käes hoida, kuni spetsifikant tasub riiber-
 tootatud asja täieliku väärtuse 5). Alamaal kus

b) noma species on spetsifikandi valduses
 käsitakse juba kahjulalt, kas endise asja
 omanikul on mõni hagi kasutada. Ühelt poolt
 arvatakse, et kuivõra rooma õigusest juttu on viimase
 tuleb citada igasugust nõude vündicatioon 6).

Teiselt mainitakse samast andme omaniku hagi olevat

1) Cryblarz op. cit. lk 331 j. 384 j.; Boufants op. cit. 122 lk.

2) Dig 12, 7 rubriigi pealkiri.

3) Schun, Institutionen 4 lk 443

4) Boufants op. cit. lk 122; Cryblarz op. cit. lk 334 383

5) L 13 D. de cond. furt. 13, 1; Irenaeus op. cit. § 135 lk 203.

6) L 13 § 34, 33 D. de C. 2, 1; L 9 § 2 m. f. D. de a. r. d. 41, 1

7) Cryblarz op. cit. lk 386 j.; Meykov op. cit. lk. 180 j.

nimeltusega in factum actio, analogiauna
ühes Digestade kohas leiduvale: ¹⁾

"ideoque in omnibus hic casibus in quibus
neque ad exhibendum, neque in rem locum
habet, in factum actio necessaria est.....",
välja munes, kas rimbetoostatud asja rahaväär-
tuse tagasimaksmise ²⁾, või spetsifitseerimise riik-
suse määramise ³⁾ teiste loate järgi.

Kui

II Endise asja omanik saab nova species oma-
nikuks, kuna

a) nova species on aga spetsifitseerimise valduses,
siis sellel juhul on endise asja omanikul rei vindi-
catio ⁴⁾ meele asjale. Spetsifitseerimise poolt võetakse
selle kasitusele exceptio doli; tal on j. retentionis
kuni rakendustleidnud töö väärtuse asetamiseni

En omnibus igitur istis, in quibus mea res
per "praevalentiam alienam rem trahit meam-
que efficit, si eam rem vindicem, per excep-
tionem doli mali cogar pretium eius quod accesse-
rit, dare." ⁵⁾

Kui b) nova species on endise asja omaniku
valduses aga, siis spetsifitseerimise looma õiguse abuse
ei ole ühtegi tasuhäästamise hagi, vaid talle omis-
tatakse üksi j. retentionis.

Üldise õiguse praktika töö aga onalt poolt
kasitusele ühe - n.n. utilis negotiorum gestorum
actio - hagi.

1) L 23 § 5 D. de rei vind. 6, 1.

2) Brinz, Pand. I § 149; Vangerow, Pand I § 310

3) Windscheid op. cit § 187 II 6

4) Oxyblatz op. cit lk 385; Spemann op. cit. § 135 lk. 203.

5) L 23 § 4 D. de rei vind. 6, 1.